

SOSIALISTISK *Framtid*

04/2015 LØSSALG - KR. 40,-

USAs katastrofale midtøstenpolitikk

Verden vs. Islamsk Stat

20. november vedtok FNs Sikkerhetsråd en krigserklæring mot terrorgruppa Islamsk Stat. Hovedårsaken til framveksten av IS er den sekteriske volden som oppsto i kaoset etter USAs invasjon av Irak, bombing av Libya og stedfortrederkrig mot Syria. Men IS er ikke noen anti-imperialistisk reaksjon på vestlig ekspansjon. Det er en voldsforherligende terroristorganisasjon med mål om verdensherredømme og folkemord på programmet. IS anser blant annet sjiamuslimenes religiøse praksis for å være ensbetydende med frafall fra islam, noe som betyr at alle verdens 200 millioner sjiamuslimer skal drepes. Når IS erobrer nye områder blir religiøse minoriteter rutinemessig utsatt for massakrer, etnisk rensing, tvangskonvertering og sexslaveri.

IS skiller seg fra lignende terrorgrupper som al-Qaida ved at de fungerer som en de facto statsdannelse med effektiv kontroll over et territorium med over 6 millioner mennesker. Dette inkluderer da også kontroll over skoler der en kan hjernevaske barn til å bli nye krigere, og industri som kan brukes til å produsere bomber og avanserte våpen. IS har erklært seg som et kalifat med lederen Abu al-Baghdadi som kalif. Kalifen fungerer i islamsk tradisjon som leder for alle verdens muslimer, opprettholder av sharialoven og med plikt til å føre et ekspansiv utenrikspolitikk der stadig nye områder blir lagt under kalifatet. I tillegg til kjerneområdene i Irak og Syria har islamistgrupper i Afghanistan, Algerie, Egypt, Filipinene, Jemen, Libya, Nigeria og Tsjetsjenia erklært sin lojalitet til al-Baghdadi.

I motsetning til andre opprørsgrupper har IS derfor ingen politiske eller territoriale mål det går an å forhandle med dem om. Det strategiske målet til Islamsk Stat er å oppfylle gamle profetier som sier at muslimene skal møte «Roma» til et stort

slag i den syriske byen Dabiq. Dette innleder den endelige krigen mellom muslimene og de vantro, som ender med at profeten Jesus vender tilbake for lede muslimene til den endelige seieren, og verdens ende. I en slik endetidskamp mellom det gode og det onde er ikke målet å inngå fredsforhandlinger, men å «utrydde gråsonene». Målet med terrorangrepet i Paris var å piske opp hat og mistenksomhet i Vesten mot vanlige muslimer, for å deretter utnytte disse konfliktene til å rekruttere flere muslimer til IS. På samme måte som de høyreekstreme har IS som mål å tvinge fram en sivilisasjonskrig mellom vesten og islam. Den gleden skal vi ikke gi dem!

IS må nedkjempes militært, i det minste hindres i å ekspandere. Men denne kampen blir nærmest umulig å gjennomføre så lenge store deler av lokalbefolkninga i IS-kontrollerte områder ser på dem som et mindre onde i kampen mot de sjiadominerte regjeringsstyrkene i Syria og Irak, og Tyrkia og Golfstatene fortsetter å støtte jihadisters kamp mot disse regjeringene. Bomberegnet over IS-kontrollerte områder forsterker de lokale innbyggernes hat og desperasjon, og det kan oppstå mange farlige situasjoner av at Russland og NATO ikke klarer sine bombetokter med hverandre samtidig som de støtter ulike parter i den syriske borgerkrigen. En effektiv kamp mot IS betinger derfor at den ledes av FN og at den skjer parallelt med at sunnimuslimske representanter blir del av en inkluderende fredsavtale i Syria og Irak. Inntil det skjer bør Norge avholde seg fra å delta militært i krigen mot IS. Derimot bør vi øyeblikkelig avslutte alt militært samarbeid med, og våpeneksport til, Tyrkia, Saudi-Arabia og Qatar.

Aslak Storaker

Kommunelandskamp i klimaomstilling
Har den globale temperaturstigninga flata ut?
Fra avskrekking til felles og kollektiv sikkerhet
Norges stadig dyrere kampfly
Intervju med syrisk opposisjonspolitiker
Det islamske ekstremhøyre, finnes det?
Vestens ansvar for blodbadet i Syria
Den globale minotaur. Bokanmeldelse
Handle rett. Bokanmeldelse
Norges muligheter til å påvirke naboen i øst

- Helene Frihammer, Per Hjalmar Svae og Gunnar Kvåle	- s.4
- Erik Plahte	- s.6
- Knut Vidar Paulsen,	- s.10
- Fredrik Heldal	- s.12
- Patrik Paulovv	- s.13
- Pål Steigan	- s.16
- Aslak Storaker	- s.18
- Edvard Mogstad	- s.24
- Karen R. Storaker	- s.28
- Gunnar Egil Kristiansen	- s.30

SOSIALISTISK framtid

Sosialistisk framtid,
Boks 131, N-5804 Bergen.
sosialistiskframtid@bevegelsen.no

ISSN: 1503-6537

Utgiver: Bevegelsen for Sosialisme, Marxistisk forum
Norges Kommunistiske Ungdomsforbund og Progressivt
forlag, Redaktør: Aslak Storaker.

Redaksjon: Oscar Dybedahl Aslak Storaker, Henrik
Carlsen, Marcos Amano.

Redaksjonen avsluttet: 01.12.201

Signerte artikler står for forfatters regning og representerer ikke nødvendigvis utgiverorganisasjonenes synspunkter.

Opplag: 500
Trykk: Eget
Abonnement på Sosialistisk framtid (fire nummer): Kr.

250. Støtteabonnement: Kr. 300. Medlemskontingent BFS:
Kr. 290 (SF inkludert i prisen). Skoleelever/dårlig råd:
Kr. 190. Kontonummer for innbetaling av abonnement/
kontingent: 0539 15 07653. NB: Ved betaling av kontingent og abonnement vennligst påfor navn og adresse og abonnement eller medlemskap i merknadsfeltet.

Utgis med støtte fra

NORSK KULTURRÅD
Arts Council Norway

Det er fem erklærte atomvåpenmakter i verda. Der er tre andre som har atomvåpen. Det er åtte land av 192; eit hundre og åttisju land føler dei ikkje treng atomvåpen for tryggleiken sin. Korfor skulle desse fem trenge dei for å hegne om tryggleiken sin?

- Jeremy Corbyn, leiar i det britiske Arbeiderpartiet til BBC 30. september 2015.
Storbritannia vurderer å bruke 100 milliarder pund på å fornya atomvåpensenalet sitt.

Nepal får sin første kvinnelege president

Ein kommunistisk leiar som lenge hadde agitert for kvinners rettar, blei på onsdag vald til Nepals første kvinnelege president. Bidhya Devi Bhandari frå *the Communist Party of Nepal Unified Marxist-Leninist* fekk 327 stemmer mot opponentens 214 i parlamentet 28. oktober. Speaker Onsari Gharti kunngjorde Ms. Bhandari (54) som nestleiar i partiet, som er leia av statsminister Khadga Prasad Oli, som vart vald tidlegare denne månaden og leiar ein koalisjonsregjering. Ms. Bhandari er ein aktivist for kvinnerettar i Nepal og var blant politikarane som agiterte for å sikre kvinners rettar i den nye grunnlova. Ho leia også mange demonstrasjonar mot den tidlegare kongen Gyanendra i 2006, som til slutt enda hans autoritære styresett og oppretta demokratiet.

The Hindu

Opposisjonen vann

lokalvalet i Aust-Ukraina

Petro Porosjenkos blokk blei størst i det ukrainske lokalvalet i haust med 19,4 %, følgd av Julia Timosjenkos Fedrelandspartiet med 12 %. Dei «pro-russiske» opposisjonspartia fekk til saman 21,7 % av stemmene, medan den høgrenasjonalistiske opposisjonen fekk 19,7 %. Dei tre pro-russiske partia vann valet i alle regionane i Sør- og Aust-Ukraina, med unnatak av Krimhalvøyas naboregion Kherson, der president Petro Porosjenkos blokk gjekk av med sigeren. Porosjenko er Ukrainas sjette rikaste mann, og har auka formuen sin med 20 % i løpet av det siste året, samtidig som økonomien i Ukraina har krympa med 12 %.

AFP

Mosambik er rydda for landminer

Faren for å få sprengt bort ein fot eller å bli drepent av ei landmine er endeleg borte i Mosambik. Etter 23 års livsfarleg arbeid er landet rydda for dei eksplosive restane etter tre krigar. Mosambiks landmineproblem var blant dei største i verda. Fleire tusen menneske er blitt skadd eller drepent av landminer. Dei siste 23 åra er totalt over 480 000 landminer og eksplosiv rydda. Norsk Folkehjelps lokale medarbeidarar har funne og tatt seg av 122 000 av desse. – Dette er ein historisk bragd som gjer det endeleg muleg for mosambikarar å leva utan frykt, seier Tess Tewelde i mineryddeorganisasjonen APOPO.

Bistandsaktuelt

EU-parlamentet oppmodar til å gje Snowden asyl

Eit lite fleirtal av dei folkevalde i Europa-parlamentet, 285 mot 281, stemte i haust for eit forslag der medlemsstatane «oppmodast til å trekke tilbake eventuelle kriminelle klagemål mot Edward Snowden, gje han vern og dermed hindre utlevering av han til tredjepartar, i ei godkjenning av statusen hans som varslar og internasjonal menneskerettsforkjempar». Det dreier seg om ei ikkje-bindande oppmoding. Snowden drog til Russland sommaren 2013 og er gitt midlertidig asyl der. Oppmodinga blei stemt fram side om side med ein større resolusjon om elektronisk overvaking av EU-borgarar.

Digi.no

Dobbelt så mange

tomme hus som heimlause

Meir enn 11 millionar heimar står tomme rundt i Europa – nok til å hysa alle heimlause på Kontinentet to gonger – i følgje tal som *The Guardian* har henta frå EU. Mange av heimane er i svære feriepalass bygd under bygge-boomen rett før finanskrisa i 2007-08 – og dei er aldri blitt busett. På toppen av dei 11 millionane tomme heimane – mange av dei vart kjøpt som investering av folk som aldri hadde tenkt å bu i dei – hundretusenar av halvferdige hus er rivne ned i eit forsøk på å få opp prisen på eksisterande eigedom. Det er 4,1 millionar heimlause rundt i Europa, i følgje EU.

The Guardian

– Halvparten av livet i verdshava forsvunne

Verdas marine bestandar er halvert sia 1970, skriv miljøorganisasjonen WWF i ein ny rapport. Halvparten av all fisk, sjøfugl, amfibium og marine pattedyr i verda er blitt borte i åra 1970–2012. Millionar av tonn med plastavfall drep og skader hundretusenar av dyr og fuglar. Viktige leveområde øydeleggast og forsvinn. «I løpet av berre ein generasjon har menneskeleg aktivitet skadd livet i havet med å fange fisk raskare enn dei kan formeire seg, samtidig som oppvekstområda deira blir øydelagde,» seier generaldirektør i WWF International. Han seier ein kollaps i marine økosystem kan utløyse alvorleg økonomisk nedgang og undergrave kampen for å redusere fattigdom og underernæring. Nesten tre milliardar menneske har fisk som sin viktigaste proteinkjelde.

NRK

Kommunelandskamp i klimaomstilling

AV HELENE FRIHAMMER, PER HJALMAR SVAE OG GUNNAR KVÅLE
KLIMAVALALLIANSEN, HORDALAND

I tida frå 30. november til 11. desember går FN sitt 21. møte om klimautviklinga (COP21) av stabelen i Paris. Vona er at det blir politisk semje om ei klimaavtale som fører til at klimautsleppa går ned, raskt og betydeleg. Det er diverre lite som tyder på at forhandlingane som FN no legg opp til, med utgangspunkt i nasjonale frivillige mål for utslippskutt, vil føra til stor nok nedgang til å hindra at den globale oppvarminga blir på meir enn 2 grader. Uansett utfallet av forhandlingane i Paris bør alle gode krefter intensivera arbeidet for å redusera klimagassutsleppa.

Klimavalalliansen

Sivilsamfunnet har ei viktig rolle å spela ved å leggja press på politikarane, både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Dette var bakgrunnen for at det i 2013 var etablert ein klimavalallians i Noreg. Alliansen er ein breitt samarbeid mellom ulike samfunnsaktørar, miljøorganisasjonar, fagforbund, studentforeiningar, forskarar, Den norske kyrkja og mange andre grupper. Den har ein felles plattform med tydelege krav om ein meir ansvarlig norsk klimapolitikk og kutt i norske klimagassutslepp svarande til det FN tilrår (1, 2).

Noreg har til klimatoppmøtet i Paris meldt inn kutt i klimagassutslepp på 40 prosent i 2030 samanlikna utsleppa i 1990. Det er på lokalnivå, i kommunar og fylkeskommunar landet rundt, at grunnlaget må leggjast for å nå dette målet.

Før valet 2015 gav Klimavalalliansen ut eit hefte med «klimavettreglar» for å hjelpa politikarar på fylke- og kommunenivå med å planleggjar og gjennomføra effektive klimatililtak (3). Her vil vi omtala nokre forslaga.

Klimasmart planlegging

Det fyrste som no bør skje, er at kommunane legg opp til ei «klimasmart» planlegging for overgangen til lågutsleppsamfunnet som omfattar både næringsliv, offentleg verksemd, infrastruktur og busetnad i kommunane. Ei heilskapleg tilnærming, gjennom arealplanlegging og samarbeid på tvers av kommunane er eit sentralt verktøy både for å motverka klimaendringane og for å tilpassa kommunane til endringane som kjem. Motsett vil manglande planlegging no føra til at klimagassutsleppa fortset på eit høgt nivå og slik hindra overgangen til fornybarsamfunnet. Det vi planlegg og gjer i dag er svært viktig for korleis samfunnet vil bli i eit lengre perspektiv.

Klimavenlege innkjøp

Skal ein koma i gang med det grøne skiftet som dei fleste parti i Noreg no snakkar om, treng ein lokalpolitikar som har vilje og kunnskap til å omsetja fagre ord til konkrete tiltak. Eit eksempel er klimasmarte innkjøp. Kommunane i Noreg kjøper varer og tenester for over 100 milliardar kroner kvart år. Både som politiske aktørar, tenesteytarar, byggherrar og som dei ansvarlege

for planlegging av gode lokalsamfunn, kan kommunane bli ei enorm grøen kraft. Ved å stilla strengare miljøkrav kan leverandørane motiverast til å utvikla ny teknologi og nye berekraftige løysingar. Alt no finnest det gode grøne løysingar på mange område. Det gjeld berre å skapa ein bevisst halding både mellom politikarar og administrasjon for å ta dei i bruk. Dei offentlege innkjøpa må dreiest frå den billegaste løysinga til å velja ei løysing med kvalitet som varer og som er betre for framtida.

Miljøsertifisering

Ei slik sertifisering bidreg til ei heilskapleg miljøplanlegging i føretak og kommunale einingar ved at ein arbeider systematisk med å gjennomføra tiltak for ein meir miljøvennlig drift gjennom å tilfredsstilla miljøkrav i både innkjøp og forbruk, energi, transport, avfall og utslepp til luft og vatn.

Nedre Eiker har integrert miljø- og klimatililtak i kommunen sitt HMS-arbeid og i kommunen sitt rapporterings- og styringssystem. I tillegg har verneomboda i alle verksemdene drive fram sertifisering av alle kommunale verksemdar som miljøfyrtårn. Det spesielle i Nedre Eiker er at verneomboda i kvar enkelt verksemd vert utdanna til å verta miljøkonsulentar. Slik får dei ei fagleg tyngde som saman med lokal forankring gjev grunnlag for varig miljøsatsing. Ved å bruka eigne tilsette til dette arbeidet er mange hundre tusen kroner spart, i høve til om kommunen hadde nytta eksterne konsulentar til dette arbeidet.

Systematisk arbeid for miljøvenleg samferdsel

Trondheim kommune har gjennom systematisk planlegging greidd å auka kollektivandelen med 30 % og er i ferd med å få til eit trendsifte frå privatbilar til miljøvennlig transport gjennom ein heilskapleg strategi der alle transportformer er sett i samanheng. Etter å ha omgjort sambruksfelt til kollektivfelt har byen fått betre flyt i trafikken og fleire kollektivtrafikanter. Etter innføring av dobbel bompengetakst i rushtida gjekk biltrafikken ned med 9 prosent i perioden 2010-2013.

Ved god planlegging og samarbeid mellom fylkeskommunar, bykommunar og omlandskommunar om gang-, sykkel- og kollektivtilbod og ein konsentrert arealbrukspolitikk, kan ein lettare oppnå kli-

Uansett utfallet av forhandlingane i Paris bør alle gode krefter intensivera arbeidet for å redusera klimagassutsleppa.

Buss i Trondheim. Foto Knut Opeide, Statens vegvesen

mamål, samstundes om det kag gje økonomisk innsparing for kommunane. Slik kan ein dessutan unngå å starta opp kostbare og miljøskadelige utbyggingar av motorveg.

Energisparing i bygningar

Kommunane forvaltar ein betydeleg bygningsmasse, og 40 prosent av Noregs energiforbruk kjem frå produksjon og drift av bygg. Mykje av energien er fossil, og mykje vert sløst bort. Det er til dømes berekna at skulebygg i gjennomsnitt berre er i bruk 18 prosent av tida. Det er eit enormt potensial for utslepps-reduksjonar gjennom å fasa ut fossil energi, og auka effektivitet og energisparing i nye og eksisterande bygg. Som byggherre kan og bør kommunane stilla tydelege miljøkrav til entreprenørar og leverandørar. Dette vil kunne sparar og leverandørar. Dette vil kunne sparar pengar på, gjennom reduserte energitgifter.

Kristiansand kommune har seks tilsette i avdelinga Enøk-drift, som styrer varme og ventilasjon for kommunale bygg frå ei sentral driftseining. Dette gjev mest mogleg komfort medan dei kommunetilsett er på jobb, og mest mogleg energisparing når bygget er tomt. Energiforbruket i bygga som er med i programmet, vart redusert med 23 prosent frå 2007 til 2011. Det er investert om lag 60 millionar kroner i energispareprogrammet. 20 millionar av dette var støtte frå Enova. Samstundes reknar ein med å spare 450 millionar kroner i løpet

av 20 år, på grunn av reduserte utgifter til straum og fyringsolje.

Grønt skifte i arbeidslivet

I Agder og Hordaland er det oppretta eit avtalefesta klimapartnersamarbeid mellom kommunar, fylkeskommune, utdanningsinstitusjonar og private verksemdar for å stimulera til eit grønt skifte i bedriftene som er med. Dette har alt gjeve gode resultat. Tida er inne for at alle fylkeskommunar etablerer klimapartner-samarbeid for å få klimagassutsleppa ned. Eit grønt skifte i næringslivet er bra for både klima og lønsemd. Ein slik klimadugnad gjennom eit offentlig-private samarbeid er svært viktig i ei tid som no med nedtrapping i oljesektoren og med tal på arbeidslause frå denne sektoren som aukar sterkt.

Fossilfrie byar

Växjö kommune er kalla Europas grønaste by. Klimagassutsleppa er reduserte med 41 prosent per innbyggjar frå 1993 til 2012. Målet for 2015 er 55 prosent. Dei nyttar noko kalla «økobudsjett». Poenget her er at kommunen skal handtera natur- og miljøressursar på same måte og like effektivt som dei finansielle ressursane. Økob-

udsjettet er integrert i budsjettarbeidet til kommunen, det vil seia at miljøprogrammet til kommunen vert styrt og vert oppfølgt i budsjett- og rekneskapsdokument, akkurat som økonomiske mål.

Klimavalalliansen i Hordaland støttar initiativet «fossilfrie norske byar innan 2025»(4). Det nye byrådet i Oslo har signalisert at dei startar eit arbeid med å gjera sentrum bilfri. Dette er fullt mogeleg også

i andre byar. Det er mange gode grunnar for å fjerna forureinande transport frå store delar av byane i Noreg.

Året som kjem er eit viktig år for klima. Uansett utfall av klimatoppmøtet i Paris, trengs ein fornybarrevolusjon lokalt. Omstilling kan kosta litt på kort sikt,

men vinninga er stor, både i pengar og livskvalitet, når omstillinga er gjennomført. Kommunelandskampen i fornybaromstilling er i gang!

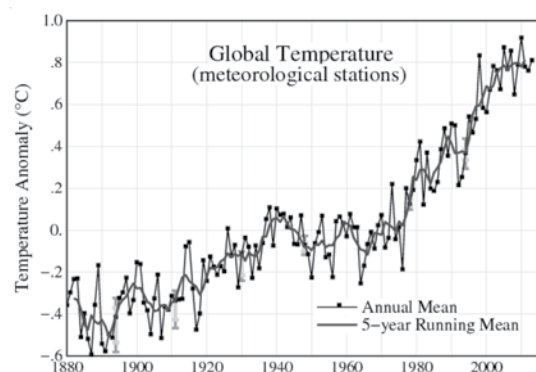
Etter innføring av dobbel bompengetakst i rushtida gjekk biltrafikken i Trondheim ned med 9 prosent i perioden 2010-2013

- 1) <http://klimavalg2013.no/Klimavalgalliansen/>
- 2) http://klimavalg2013.no/Klimavalgalliansen/?page_id=36
- 3) http://www.klimavalgalliansen.no/?page_id=256
- 4) <http://energiogklima.no/blogg/helene-frimannslund/fossilfrie-norske-byar-2025/>

Har den globale temperaturstigninga flata ut?

AV ERIK PLAHTÉ

Blant klimaskeptikere er det en opplest og vedtatt sannhet at siden ca 1998 har den globale lufttemperaturen slutta å stige. Temperaturkurva har flata ut, hevder de. "Pr 1. oktober 2014 har det ikke vært global temperaturstigning på nøyaktig 18 år", skreiv Jan-Erik Solheim i Klimanytt nr 77 [1], som Klimarealistenes kaller sitt "vitenskapelige nyhetsbrev". Han siterer professor John Christy, direktør for Earth System Science Center ved University of Huntsville, Alabama: "Dette er et faktum, ytterligere kommentarer er unødvendig." Siden 2015 ser ut til å sette ny temperaturrekord [2] og den globale middeltemperaturen for første gang ser ut til å bli mer enn én grad høyere enn førindustrielt nivå, burde kanskje Christy tatt munnen litt mindre full. Mener han at klimaforskerne bare kan pakke sammen og begynne med noe annet? Så enkelt er det ikke.

Figur 1. Den årlige globale middeltemperaturen i den lavere atmosfæren 1880-2014. Den svarte kurva viser hvor mye den faktiske temperaturen i gjennomsnitt over året avviker fra middeltemperaturen for perioden 1951-1980. Den røde kurva viser for hvert år gjennomsnittet for det året og de to foregående og de to etterfølgende åra. Den jevner ut variasjonene i været fra det ene året til det neste og framhever den langsiktige tendensen.

Hva sier dataene?

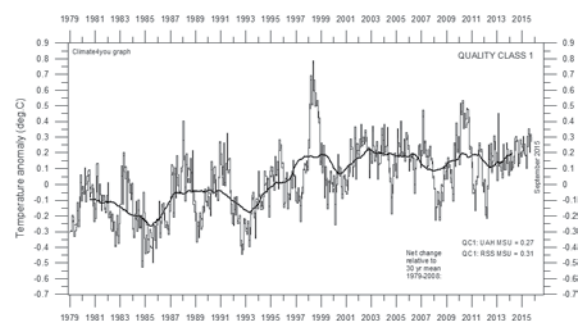
Figur 1 viser et diagram over utviklinga av den årlige, globale middeltemperaturen siden 1880 [3].

Det kan se ut som kurva flater ut de siste åra. Men det har den gjort mange ganger tidligere også. Det har gått i rykk og napp. Trass i det synes den langsiktige tendensen å være klar: temperaturen har økt, særlig etter ca 1970-80.

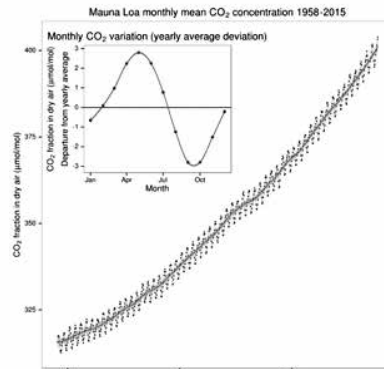
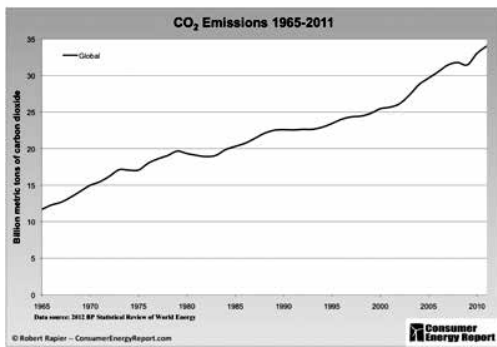
Om vi derimot ser nærmere på tidsrommet etter 1979 (Figur 2), ser bildet litt annerledes ut [4]. Det kan virkelig se ut som om temperaturen har flata ut etter 1998 slik klimaskeptikerne hevder. Men det er for lett å avgjøre et så viktig spørsmål bare

ved å kikke på ei kurve, og da helst ei kurve som ser ut til å stemme med det svaret en (helst) vil ha. Problemet er jo at over et kort tidsrom gir en eventuell langsiktig tendens så lite utslag at den ser ut til å drukne fullstendig i de store månedlige og årlige variasjonene.

Blant klimaforskerne har det i flere år foregått en omfattende debatt [5] om hva som er den riktige tolkninga av temperaturkurvene (Figur 1 og 2). Spørsmålet er viktig av flere grunner. Dersom temperaturen virkelig slutta å øke omkring tusenårskiftet, svekker det tilliten til klimamodeller som gir en mer jevn sammenheng mellom de akkumulerte utslippene eller CO₂-nivået i atmosfæren og temperaturen, og styrker argumentasjonen til dem som hevder at klimatrusselen er fiktiv eller iallfall mindre alvorlig. Det ville også innebære at kli-

Figur 2. Den månedlige globale middeltemperaturen i den lavere atmosfæren 1979-2015. Den blå kurva viser avviket fra middeltemperaturen for perioden 1979-2008. Den svarte kurva representerer gjennomsnittet over 37 måneder (fra og med 18 måneder før til og med 18 måneder etter).

Figur 3. Til venstre: årlige globale utslipp av CO₂ til atmosfæren 1965-2011 [6]. Til høyre: midlere konsentrasjon av CO₂ i atmosfæren 1958-2015 [7].

mamodellene har overdrevet virkninga av økt CO₂-nivå i atmosfæren. Omkring 2009 var det f.eks. flere forskere som påviste at økinga av atmosfæretemperaturen i en periode er tilnærma proporsjonal med de totale (akkumulerte) utslippene av CO₂ i den samme perioden. Dersom dette likevel ikke stemmer, svekkes grunnlaget for å si noe om hvor stor temperaturstigning de framtidige utslippene vil føre til. For både utslippene og CO₂-nivået i atmosfæren økte ganske jamnt i den perioden temperaturen kanskje flata ut, som Figur 3 viser.

I tillegg er det også usikkert hva som er de fysiske årsakene til at temperaturen kan ha flata ut. For eksempel kan støv og gass fra vulkanutbrudd ha skjermat for sollyset og redusert oppvarminga, eller den innstrålte energien kan i stedet ha ført til at havet har blitt varma opp og at snø og is har smelta.

Statistiske og mekanistiske modeller

Skal en analysere data på vitenskapelig vis, er det ingen vei utenom å lage modeller. Det fins to hovedtyper av modeller, så en kan gå fram på flere måter.

En framgangsmåte er å analysere dataene ved ulike *statistiske* metoder for å avdekke den langsiktige tendensen. Enhver statistisk analyse bygger på en *statistisk modell*. Styrken ved statistiske modeller er at de bygger direkte på måledataene. Den store svakheten ved dem er at de ikke sier noe om årsakene til det som skjer. De er ikke *kausale*. Derfor er de mindre egna til å si noe om hvordan temperaturen vil utvikle seg i årene som kommer.

For å avdekke en langsiktig tendens i temperaturkurvene må en jevne ut eller glatte ut kurvene på en eller annen måte, men hvilken måte er den "riktige"? Hva gir det mest sannferdige bildet: å jevne ut over 37 måneder som i Figur 2, 5 år som i Figur 1, eller kanskje 15 år, 30 år? Det er umulig å

si. Om vi ser på utviklinga omkring f.eks. 1930, er det åpenbart at omtrent uansett hvordan vi jevner ut, vil svaret være at gjennomsnittstemperaturen økte. Men vi trenger å vite om den øker *nå*, og i tida som kommer. For 1930 har vi data fra både før og etter. Men for 2015 har vi bare data for tidligere år. Derfor er det viktig og nødvendig å gjøre mange analyser, bruke mange forskjellige statistiske metoder og se om det etterhvert avtegner seg et mer tydelig bilde. Dersom mange ulike statistiske modeller og forutsetninger alle viser at temperaturen har vært økende, kan vi slutte at konklusjonen er robust, og vi kan feste større tillit til den enn resultatet fra bare én enkelt analyse.

En annen framgangsmåte er å lage *mekanistiske modeller*. Mekanistisk betyr ikke mekanisk, men at modellen søker å forklare hvordan ulike drivkrefter i naturen skaper bevegelse og forandring og gir opphav til den utviklinga vi observerer. En mekanistisk modell for klimaet bygger på kjente teorier fra fysikk, kjemi, meteorologi og andre naturvitenskaper. Etter at en modell er kalibrert slik at den stemmer best mulig med eksisterende data, kan den brukes til gi prediksjoner om framtidig utvikling. Er den i tillegg bygd på etablert naturvitenskapelig kunnskap, er tilstrekkelig detaljert og tar hensyn til alle viktige effekter så langt det er mulig, har vi god grunn til å stole på at prediksjonene vil stemme, forutsatt at det ikke dukker opp nye forhold i framtida som modellen ikke har tatt hensyn til.

Siste nytt fra klimaforskerne

Den 4. juni i år kom en artikkel i det prestisjetunge tidsskriftet Science av T.R. Karl

og andre forskere ved National Oceanographic and Atmospheric Administration (NOAA) i USA [8]. De konkluderte med at temperaturen ikke har økt langsommere i dette århundret enn før århundreskiftet. Klimaskeptikerne i The Global Warming Policy Forum var raskt ute med å "knuse" artikkelen [9]. De hevda at den ikke holder vitenskapelig standard, er spekulativ og tynn og basert på "cherry-picking" (dvs bare bygger på data som er valgt ut for å passe med konklusjonen). Våre hjemlige klimaskeptikere Klimarealistene fulgte opp samme dag med et innlegg av Geir Aaslid med den bombastiske tittelen *En trist dag for vitenskapen* [10]. Artikkelen til Karl m.fl. blir kalt "blatant politisk forskningspropaganda". Innlegget er fullt av spydigheter, sarkasmer og insinuasjoner. For eksempel blir forfatterne beskyldt for å ha "jukstert" dataene. Om klimaforskerne Bjørn Samset og Gunnar Myhre ved CICERO hevder Aaslid at "begge vet utmerket godt at denne forskningen fra Karl & Co ikke holder mål" og at begge har "lagt vitenskapen på hylla og tuskhandler i klimapropaganda".

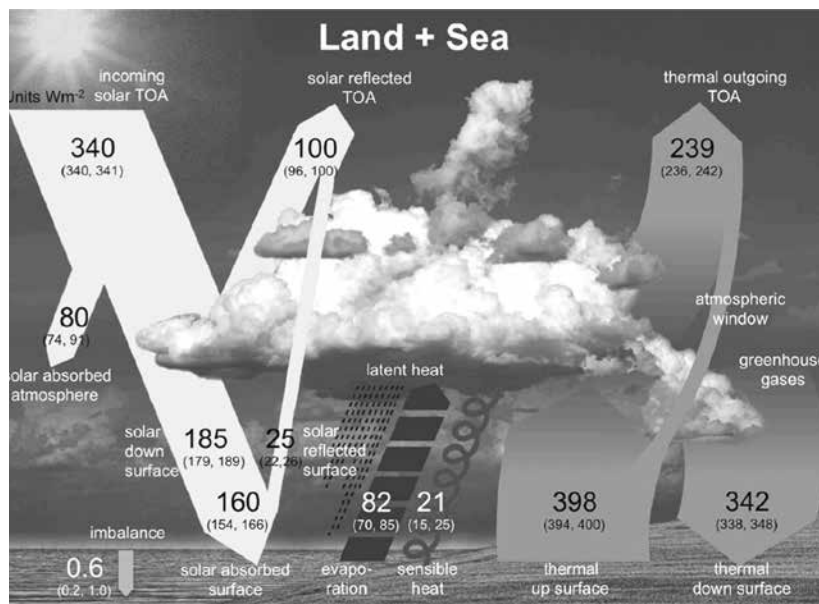
Science-artikkelen var åpenbart en nyhet klimaskeptikerne ikke likte. Realiteten er vel heller at det var en trist dag for klimaskeptikerne. Merk deg for en uvitenskapelig holdning de har vist. De sier ikke at dette var en interessant analyse, at det kanskje er mer hold i påstanden at temperaturen har fortsatt å øke enn vi hittil har trodd. Nei, de har allerede bestemt seg, og er immune mot nye forskningsresultat som styrker den motsatte oppfatninga.

Kommer det en vitenskapelig artikkel de ikke liker, gjelder det å få diskreditert både den og forfatterne så raskt som mulig og få karakterisert den som bevisst villedende propaganda.

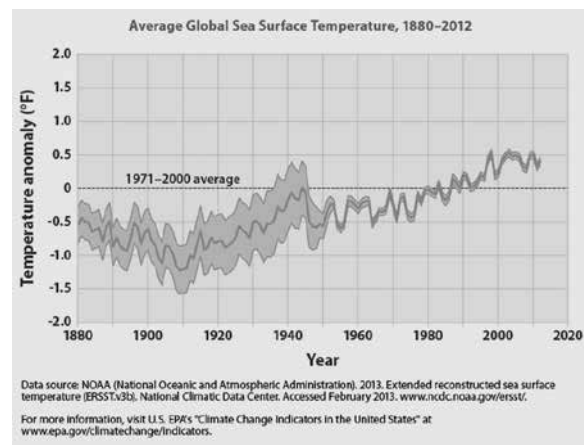
Artikkelen i Science har alt blitt sitert fire ganger i den seriøse forskningslitteraturen. Jeg kommer tilbake til den lenger ned. Men først:

Mottar Jorda mer solenergi enn den taper i varmestraling til verdensrommet?

Et viktig spørsmål. Det er et kjernes spørsmål. For hvis det er tilfelle og vedvarer i lang tid, må Jorda etterhvert bli varmere. Det vil vise seg ved at atmosfæren og verdenshavene blir varmere, og ved at isdekket både på land og hav smelter. Dersom all den økte energien hadde gått med til å smelte snø og is, kunne lufttemperaturen ha holdt seg konstant, akkurat som ei bølge med isvann i et varmt rom holder 0 °C så lenge det er is igjen. Men når all isen har smelta, vil tem-

Figur 4. Jordas energiregnskap [11]. Pilene viser energistrømmene inn og ut av Jorda og hvordan den innkommende energien fordeles seg. Alle energistrømmene er uttrykt i watt pr kvadratmeter (energimengde pr sekund pr kvm).

Figur 5. Slik har gjennomsnittstemperaturen i overflatevannet i verdenshavene utvikla seg siden 1880 [12].

peraturen begynne å stige, både i lufta og i sjøen.

Mange forskergrupper har analysert Jordas energibalans, og konkluderer med at det er en netto energistrøm inn. Jorda tar hele tida imot mer energi fra sola enn den sender ut igjen som varmetap til verdensrommet.

Uansett om denne energien som strømmer inn hvert eneste sekund, i hovedsak går med til å varme opp lufta, varme opp havvannet eller til å smelte isbreer og havis, vil følgene før eller seinere bli katastrofale dersom ikke energibalansen gjenopprettes slik at netto energistrøm ned til jordoverflata blir null. Det fordrer at utslippene av klimagasser stanses.

Figur 4 illustrerer det gjennomsnittlige, globale energiregnskapet over både land og hav. De gule pilene: Den øvre atmosfæren (TOA = top of atmosphere) mottar pr kvadratmeter 340 watt. Denne energien forsvinner ikke, men kan omdannes til andre energiformer. Mesteparten når jordoverflata (185 W/kvm), men noe av dette reflekteres på grunn av Jordas albedo (f.eks. snødekt mark reflekterer mye av sollyset i motsetning til hav og barmark). Resten blir tatt opp av land og hav. De oranje pilene representerer varmestraling og annen energioverføring til atmosfæren. Noe av denne varmen forsvinner ut i verdensrommet (239 W/kvm), men enda mer stanses av klimagassene i atmosfæren (342 W/kvm). Ca 82 W/kvm blir omdanna til

latent varme, dvs går med til å smelte snø og is eller fordampe vann (den svarte pila). Og noe varmer opp atmosfæren (den røde skruerpila). Som vi ser, er den øvre atmosfæren i tilnærma energibalans, det strømmer like mye energi ut som det kommer inn. Men i land, hav og den nedre delen av atmosfæren er det et overskudd på 104 W/kvm som varmer luft og vann og smelter is og snø. Det tilsvarer varmen fra en 100 W lyspære på hver eneste kvadratmeter.

Stemmer det at verdenshavene blir varmere?

Har temperaturen i havet økt etter 2000? Det er vanskelig å si bare ved å kikke på kurva i Figur 5. Men det gjelder mange andre perioder også. Likevel er den langsiktige tendensen åpenbar.

En god indikator på hva som skjer med havet er havnivået (Figur 6). Det er lett å se at om vi ser bort fra de årlige små variasjonene, er kurvene brattere de siste tiårene enn for 150 år siden. Det er to hovedgrunner til at havnivået stiger: at havvannet utvider seg fordi det blir varmere, eller at det blir mere vann i havet fordi snø og is på land smelter. I perioden 1993–2009 steig det gjennomsnittlige globale havnivået med ca 3 mm pr år, sammenlikna med bare ca 1 mm pr år i slutten av 1800-tallet.

Disse resultatene tyder på at selv om det skulle stemme at atmosfæretemperaturen ikke har økt de siste 10–15 årene, har oppvarming av Jorda fortsatt med uforminska styrke.

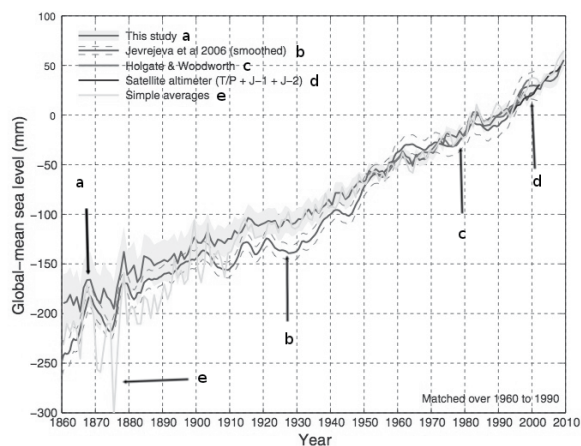
Har temperaturstigninga flata ut etter ca 1998 eller ikke?

Som sagt har svaret vært omstridt også i vitenskapelige kretser. Fire forskere ved Stanford University har helt nylig publisert den så langt grundigste statistiske analysen av alle de viktigste datasettene for utvikling av atmosfæretemperaturen [5]. Konklusjonen deres er helt klar, det fins ingen vitenskapelig dekning for påstanden at den globale temperaturen has slutta å stige:

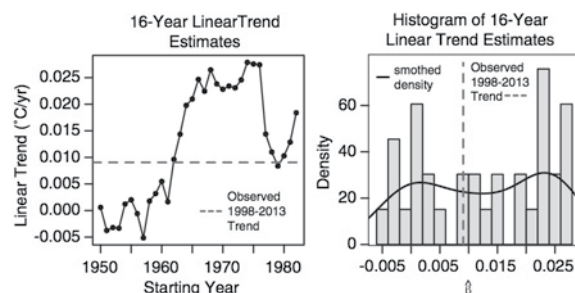
«Vi finner overbevisende bevis på at nyere påstander om en «pause» i den globale oppvarminga mangler solide vitenskapelige bevis. Vår analyse beviser på at det ikke er noe avbrudd i den globale temperaturøkninga, ikke statistisk signifikante endringer i utviklingstrendene, ingen utflating av den globale gjennomsnittstemperaturen, og ingen forandringer i de årlige temperaturøkningene.»

(“Hiatus” betyr stans, avbrudd, “stall” betyr å gå i stå, stanse.) De ikke bare bekrefter resultatene til Karl m.fl. [8], men viser at sannsynligheten for at de stemmer er mye høyere enn Karl m.fl. kom fram til.

Som det framgår av sitatet, tok forskerne ved Stanford for seg fire hypoteser om at temperaturen har flata ut i perioden 1998–2013. De er presist formulert i artikkelen som ligger i fulltekst og fritt tilgjengelig for alle. Populært sagt er hypotesene at den globale overflatetemperaturen ikke har økt i dette århundret, eller iallfall økt langsomt enn den gjorde i de foregående årene.

Figur 6. Økinga av havnivået 1860-2010 [13]. De tre kulørte kurvene stammer fra tre ulike artikler og metoder.

Figur 7. Sammenlikning av vekstratene i 16-års perioden 1998-2013 med alle 16-års perioder i 1950-1997 [5]. Figuren til venstre viser hvordan vekstraten har variert. "Starting year" representerer det første året i hver periode. Den stiplede, horisontale linja viser gjennomsnittet av alle vekstratene. Søyeldiagrammet til høyre viser hvor mange ganger hver vekstrate forekom. Den høyeste søylen representerer f.eks. alle periodene der temperaturen økte med ca 0.02 °C pr år. Den lodrette stiplede linja viser vekstraten i 1998-2013, snaut 0.01 °C pr år.

Forfatterne brukte en rekke avanserte statistiske metoder for å sjekke om det er hold for hypotesene i dataene, eller om en tilsynelatende utflating bare skyldes tilfeldige feil og variasjoner. Konklusjonen var helt entydig: temperaturkurvene gir ikke hold for noen av hypotesene.

En av analysene gikk ut på å sammenlikne den gjennomsnittlige vekstraten (antall grader pr år) i 1998-2013 med vekstraten i alle de 33 16-års periodene i 1950-97. Diagrammet til venstre i Figur 7 viser at disse vekstratene varierte kraftig, fra -0.005 til over 0.025 °C pr år, gjennomsnittlig ca 0.01 °C pr år. Temperaturen både steig og sank. Diagrammet til høyre viser at vekstraten i 1998-2013 ligger ganske midt i fordelinga av de 33 vekstratene i 1950-97. Det tyder på at perioden 1998-2013 ikke skiller seg vesentlig fra alle de foregående 16-års periodene. Det er verdt å merke seg at analysene til Stanford-forskerne ikke er basert på klimamodeller. De bygger bare på selve dataene. Betyr resultatene at påstanden om at det har vært en stans eller pause i temperaturstigninga i dette århundret, kan erklæres død og begravd? De fire forskerne er ikke med på en slik konklusjon. Men de gir ingen støtte til "avbrekk-påstandene" slik dataene ser ut i dag: "Så lenge påstanden om et avbrekk i temperaturveksten ikke kan dokumenteres empirisk, er det tvilsomt å anta at det har vært et avbrudd, en pause eller en langsommere vekst i den globale temperaturen", skriver de. Siden de har gjort så mange analyser som alle sammen forkaster hypotesene om utflating, er det god grunn til å stole på konklusjonen deres.

Sikker kan man aldri være, men handle må man likevel

Bare framtida vil vise om temperaturen har stabilisert seg eller stiger langsommere enn den gjorde før 1998, eller om den vil fortsette å stige like raskt som før. Klimasystemet er fryktelig komplisert, det fins mange dataserier og enda flere modeller. Alle har sine styrker og svakheter, og ett resultat i den ene eller andre retninga beviser ingen ting. Stein bygges møysommelig på stein. Nye analyser gjør at noen metoder og modeller blir forbedra eller forkasta, noen resultat blir bekrefta, andre svekka eller motsagt. Det beste en kan gjøre, er å ta for seg hele forskningslitteraturen og vurdere om det lar seg gjøre å trekke nok så sikre konklusjoner fra den. Det er denne jobben alle forskerne som deltar i IPCC-analysene, har gjort. IPCC slår ikke neven i bordet og sier "Sånn er det!". "100% sikkert" forekommer ikke. I sin Synthesis Report 2014 [14] bruker de uttrykk som "praktisk talt sikkert", "svært sannsynlig", "sannsynlig", osv for å angi hvor sikre konklusjonene er. For eksempel: «Menneskeskapt drivhusgass... har en ekstrem sannsynlighet for å ha vært den dominerende årsaken til den observerte varmeøkninga siden midten av det 20. århundre.» («Ekstremt sannsynlig» vil si 95-100% sannsynlig.)

Naturvitenskapen gir aldri helt sikre resultater. Klimaskeptikerne som bombastisk slår fast sine skråsikre påstander, bryter med den grunnleggende naturvitenskapelige erkjennelsen at erfaringsbasert kunnskap aldri er 100% sikker. Der er i klimapolitikken som med alt annet her i livet at vi er nødt til å handle ut fra usikker kunnskap om hvordan framtida blir.

Denne artikkelen har tidligere vært publisert på steigan.no (<http://steigan.no/2015/11/19/har-den-globale-temperaturstigninga-flata-ut/>).

Kilder

- [1] Klimarealistene, <http://www.klimarealistene.com/klimanytt/>.
- [2] BBC News, 9. november 2015, <http://www.bbc.com/news/science-environment-34763036>.
- [3] Goddard Institute for Space Studies, NASA, http://data.giss.nasa.gov/gistemp/graphs_v3/.
- [4] Climate4You, <http://www.climate4you.com/GlobalTemperatures.htm#Comparing%20global%20temperature%20estimates>.
- [5] B Rajaratnam et al. Debunking the climate hiatus. *Climatic Change*, 133(2) 129-140 (2015), <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10584-015-1495-y>.
- [6] Robert Rapier - ConsumerEnergyReport.com, <http://www.energytrendsinsider.com/2012/07/02/global-carbon-dioxide-emissions-facts-and-figures/>.
- [7] Wikipedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Global_warming.
- [8] TR Karl et al. Possible artifacts of data biases in the recent global surface warming hiatus. *Science*, 348 1469-1472 (2015), <http://www.sciencemag.org/content/348/6242/1469.abstract?sid=15b25922-87f9-44b6-910f-9f5ba2fbaee3>.
- [9] Global Warming Policy Forum, 4. juni 2015, <http://www.thegwpmf.com/reports-of-the-end-of-the-global-warming-pause-are-greatly-exaggerated/#sthash.dFW0AyVe.dpuf>.
- [10] Klimarealistene, 4. juni 2015, <http://www.klimarealistene.com/2015/06/04/en-trist-dag-for-vitenskapen/>.
- [11] M Wild et al. The global energy balance from a surface perspective. *Climate Dynamics*, 40 3107-3134 (2013), <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs00382-012-1569-8>.
- [12] Wikipedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Sea_surface_temperature.
- [13] JA Rice et al. Sea-Level Rise from the Late 19th to the Early 21st Century. *Surveys in Geophysics*, 32(4) 585-602 (2011).
- [14] IPCC Synthesis Report 2014, <http://ar5-syr.ipcc.ch/>.

Fra avskrekking til felles og kollektiv sikkerhet

AV KNUT VIDAR PAULSEN,
NORDAHL GRIEG FREDSFOND

I følge Aftenposten den 20. mars har NATO 3,4 millioner soldater i aktiv tjeneste. Russland 845 000. Antall stridsvogner i Europa er redusert fra 25 000 til 8 000 de siste 20 årene, og antallet kampfly fra 5 400 til 2 400.

Under den store militærparaden i Moskva 9. mai viste Russland fram sin nye stridsvogn Armata T-14. Ifølge russiske medier skal den være utstyrt med en radar som kan fange opp alle innkomne missiler og tvinge dem ned med avanserte motmidler. Dette er Russlands første nye stridsvogn på 40 år og etter planene skal det produseres 2 300 enheter.

I januar 2014 tegnet Finland en kontrakt om å kjøpe 100 Leopard 2 A6 stridsvogner, som ble modernisert rundt 2005. Finland vil om kort tid ha over 200 Leopard 2 stridsvogner. Norge skal modernisere sine 38 Leopard 2 vogner. Pris: 2,4 milliarder kroner.

Opprustning oppfattes som aggressive tiltak

Norges NATO-øvelse Joint Viking fant sted i mars 2015 i Vest-Finnmark. Øvelsen førte til at Russland utplasserte kanskje verdens beste luftvern, S-400, med en rekkevidde på 400 km, i Murmanskområdet. Nordflåten base ligger i Murmansk, 150 km fra norgesgrensen. Porsangermoen er i Langtidssplanen for forsvaret foreslått som en militær terskel i Finnmark!

Den russiske nordflåten ble som følge av øvelsen Joint Viking i mars satt i høyeste beredskap, og det fant sted en militærøvelse med 40 000 mann i den russiske sektors arktiske strøk. Både fallskjermstyrker og den russiske nordflåten deltok, med en kapasitet som inkluderte 41 krigsskip, 15 ubåter og mer enn 10 fly og helikoptre.

NATO-øvelsen Trident Juncture med 36 000 personer, 140 fly og 60 skip fant sted i

Italia, Spania og Portugal fra 21. oktober til 6. november. NATOs hurtigreaksjonsstyrke, ledet av Norge, Tyskland og Nederland, ble vedtatt på NATOs toppmøte i Wales i 2014. Den gjennomførte i uke 25 sin første fellesøvelse i Polen med 2100 soldater fra 9 land. «Opprettelsen av hurtigreaksjonsstyrken er et viktig første skritt som må følges opp med tilsvarende kapasiteter i lufta og til sjøs og en styrket evne til å stå i operasjoner over tid», var forsvarsminister Ine Eriksen Søreides kommentar.

Tirsdag 23. juni kunngjorde forsvarsminister Ashton Carter USAs forhåndslagring av tungt militært utstyr i Baltikum, samt Bulgaria, Romania og Polen. Forhåndslagring av 250 stridsvogner, artilleri og annet militært utstyr skal berolige landene om at NATOs sikkerhetsgaranti også gjelder medlemmer i øst. De baltiske statene har beskjedne styrker og ingen tanks eller flyvåpen. «Dilemmaet er at det som fortøner seg som defensive tiltak for den ene siden, kan oppfattes som aggressive tiltak for den andre siden», skrev Sverre Strandhagen, kommentator i Dagens Næringsliv, den 26. juni. Det var en rekke nestenulykker i baltisk luftrom mellom russiske og amerikanske fly i juni, og generalstabene både på NATOs og russisk side er bekymret.

NATOs øverstkommanderende i Europa (Saceur), Philip Breedlove og hans russiske kollegaer har fått satt opp en «red hotline», ifølge avisen Frankfurter Allgemeine Zeitung, og initiativet skal ha kommet fra Tysklands utenriksminister Frank-Walter Steinmeier. Tyskland og Russland restartet i høst St. Petersburg-dialogen.

Sanksjonene skader alleuropeiske interesser

I mars ble EU-sanksjonene knyttet direkte til full gjennomføring av Minsk-avtalen.

Mandag 22. juni forlenget EU de økonomiske sanksjonene mot Russland med 6

måneder, fram til 31. januar 2016. Russland svarte umiddelbart med å forlenge sine mot-sanksjoner, deriblant importforbud på mat fra Vesten. Sanksjonene skader norske, nordiske og alleuropeiske interesser og løsninger.

Behov for nye tillitsskapende tiltak

Norge og de nordiske land må be Russland redusere bemanningen i sine garnisonsforlegninger på Kolahalvøya og langs grensene til Finland, De baltiske land, Polen, Ukraina og Georgia. NATO og CSTO (Organisasjonen for avtale om kollektiv sikkerhet) må bli enige om å avstå fra avskrekkende konvensjonelle grensenære militærøvelser og redusere størrelsen og hyppigheten av øvelser, samt trekke tilbake forhåndslagring av militærmateriell i allierte stater.

Den kjennskap, kunnskap og forståelse som Norge, Sverige og Finland har samlet i de tillitsskapende militærøvelsene og samarbeidet med Russland er en del av Vår nordlige dimensjon og skal styrke den felles og kollektive sikkerheten i vårt og det alleuropeiske og allarktiske grenseområde.

Europa har fortsatt konflikter knyttet til grenser mellom land og ikke alle folk i Europa har rett til autonomi slik det er nedfelt i Den russiske føderative republikk. En ny Helsingforskonferanse bør finne sted i 2016, for eventuelt å justere tidligere statsgrenser basert på folkesuverenitetsprinsippet, autonomi og forsoning i Europa. Vår felles og kollektive sikkerhet er tjent med en fagmilitær dialog med Russland om nye tillitsskapende tiltak med mål om å fremme alleuropeisk nedrustning.

Nordahl Grieg Fredsfond har for øvrig følgende tilnærming knyttet til Langtidssplanen for forsvaret og alleuropeisk og allarktisk felles og kollektiv sikkerhet:

Vernepliktige skal spille en langt større rolle og dominere Telemark bataljon.

Norge utfyller den tysk/russiske St. Petersburg dialogen og innleder i samråd med Sverige, Finland, De baltiske land, Polen, Ukraina, Tyskland og Nederland de utsatte samtaler som skulle ha funnet sted i samarbeid med Russland høsten 2014. De planlagte 15 besøk og aktiviteter var bl.a.:

Besøk fra den russiske hærsjefen
Stabssamtaler om sjømilitært samarbeid
Bilaterale embetssamtaler».

I Sjøforsvaret er det et etterslep på vedlikehold på omlag en halv milliard, og det mangler reservedeler for rundt 900 millioner. Dette etterslepet har ikke regjeringen innfridd i det framlagte forsvarsbudsjett! Sjøforsvaret har bemannet om lag halvparten av Marinens fartøyer: tre av fem fregatter, fire av seks korvetter og tre av seks undervannsbåter. Dette har ikke tidligere politisk vært omtalt som et tillitsskapende tiltak!

Norwegian Task Group (NorTG) foreslår å fjerne 200 stillinger fra den nasjonale landorganisasjonen underlagt Forsvarssjefen, for å flytte bortimot 70 av dem om bord i Norges bidrag til NATOs sjømilitære styrkebrønn. En tilsvarende avvikling av nasjonal norsk kommando fant sted for noen år siden knyttet til Norges bidrag til NATOs flyvåpenet. Konsekvensene av denne linjen førte til at norske F16-fly bombet Libya i 2011.

Flyvåpenet

Norge har benyttet F-16 til air policing i fredstid langs vår langstrakte grense, hvor det nettopp er avskjæring og manøvre på kloss hold, for å vise seg fram, som er poenget.

Forsvarets primæroppgave er å forhindre krig, og Forsvarets hovedoppgaver, så lenge dette lykkes, er en fredstidsoppgave. Den politiske situasjon i vårt område er ikke kritisk, selv om Russland og NATO har utviklet større strategisk mobilitet.

Stortinget har fattet en beslutning om å

anskaffe F-35, seks og seks fly ad gangen. Vårt råd er: Begrens antallet til 1 fly. Anskaff 25 JAS Gripen til å patruljere norsk, baltisk og Islands luftterritorium. Vi minner Utenriks- og forsvarskomiteen om at 18 milliarder kroner var satt som øvre ramme for anskaffelse til flyvåpenet i tråd med den rød/grønne regjeringens anbefaling i 2008.

Atomvåpnene

Russland har avstått fra å øve med taktiske atomvåpen under konvensjonelle militærovelser. USA og Nato trenger ikke lenger Rakettskjold etter inngåelse av atomavtalen med Iran. Palmekommisjonens forslag om en atomvåpenfri korridor i Europa er fortsatt relevant for de nordiske land, de baltiske land, Polen, Tyskland, BeNeLux-landene, Tsjeckia, Slovakia, Ungarn, Ukraina, Romania, Bulgaria og Georgia. Atomvåpenfriheten kan forankres ved at de ovennevnte landene slutter seg til Den sentralasiatiske atomvåpenfrie sonen. Iran og landene i Midt-Østen anmodes om å gjøre det samme.

I 1993 undertegnet USA og Russland START II-avtalen som forbyr raketter med flere strids-hoder (MIRV-stridshoder). Slike stridshoder er nå utplassert i Russland. Det følger av at USA har avviklet ABM-avtalen, og at det amerikanske rakettskjoldet er blitt en del av NATOs forsvarsplaner.

Alle land er forpliktet til å bidra til å sikre kjernefysisk nedrustning. 159 av FNs 191 medlemsland vedtok i april å forby kjernefysiske våpen på bakgrunn av deres katastrofale humanitære konsekvenser. Norge og NATO-landene støttet ikke forslaget. I Norge var hele opposisjonen klare på at Norge må være en pådriver for atomvåpenforbud, og det er flertall i utenrikskomiteens merknader om dette.

Nedrustning må betraktes som vinn-vinn
I sin rapport om Felles Sikkerhet fra 1981,

sa den Internasjonale Kommisjonen for Nedrustning og Sikkerhetspolitiske Spørsmål (Palme-kommisjonen) at i den kjernefysiske tidsalder er sikkerhet noe vi må bygge sammen med våre motparter. Det er ikke noe vi kan oppnå ved ensidige tiltak. Å tro at den siste militære anskaffelsen vil bringe varig fordel var narraktig da og er det nå. Nedrustning må betraktes som et vinn-vinn anliggende. Da først kan atommaktene komme til samme bord i den seriøse hensikt å ruste ned.

Alle stormaktene må med og USA og Russland må redusere sine arsenaler. Det amerikanske vitenskapsakademiets analyse fra 1990-tallet foreslo: ikke mer enn 1000 utstasjonerte våpen på hver side, og et mindre antall i reserve på lager, for så å fases ut innen 2020. Iverksettes slike reduksjoner innen 2017 er det mulig at Kina, Frankrike og Storbritannia tar plass ved bordet. India og Pakistan også. For Israel og Nord-Korea kan regionale løsninger være bedre.

I følge Aftenposten den 6. november diskuterte ikke NATOs forsvarsministre forsvarets ressursbruk under møtet den 5. november i NATO-hovedkvarteret i Brussel. I Russland lever 21,1 millioner mennesker i fattigdom, i USA lever 46,5 millioner mennesker i fattigdom og i de øvrige europeiske NATO-landene er det ytterligere millioner som er arbeidsløse eller lever i fattigdom.

Stormaktene har mye å vinne ved å vise tilbakeholdenhet og respektere hverandres vitale interesser. Tillitsskapende samarbeid om felles og kollektiv sikkerhet med nedrustning er framtidens tankegang, og frigjør økonomiske midler til nødvendige humanitære og klimamessige tiltak. Dette er nødvendig i en verden der millioner mennesker dør av underernæring hvert år; 27 millioner er slaver, 30 millioner er klimaflyktninger og 32 millioner er flyktninger fra krig.

Artikkelen er forkorta av redaksjonen

Norges stadig dyrere kampfly

AV FREDRIK HELDAL, LEDER NORGES FREDSLAG

2. september ble det første norske F-35 kampflyet avduket i Texas, til glede for forsvarssjef Haakon Bruun-Hansen. Forsvarssjefen beskrev flyet som en av de viktigste plattformene for det framtidige forsvaret av Norge, og hyllet våpen- og Stealth-teknologien som skal gjøre kampflyet både mer kampdyktig og vanskeligere å oppdage enn dagens F-16-fly.

Proessen fram mot den nylige avdukingen har vært lang, og ikke like knirkefri som våre siste regjeringer nok kunne ønsket. Beslutningen om kjøp av 48 F-35 jagerfly ble tatt i 2008, og skulle koste 18 milliarder kroner. Nå er planen at Norge, fram mot 2025, skal kjøpe 52 nye kampfly. Til en samlet pris av 67,9 milliarder kroner. Dersom vedlikehold og drift inkluderes, vil totalkostnaden overstige 250 milliarder kroner. Og det er ingen grunn til å tro at kostnadene ikke kommer til å øke ytterligere. Nå har forsvarssjef Bruun-Hansen innsett at antallet jagerfly kan måtte kuttes til 42, dersom forsvarsbudsjettet blir på dagens nivå. Bruun-Hansen mener en økning på 180 millioner kroner over 20 år vil være nødvendig for å kunne kjøpe og drifte de 52 jagerflyene. Norge har med andre ord planlagt en investering som er avhengig av betydelig økte forsvarsutgifter over de neste årene for å unngå å bli stående på bakken.

Negative testresultater

Utviklingen og produksjonen av flyene har vært preget av forsinkelser og feil. I en intern revisjon foretatt av Pentagon i 2013 ble det påvist 719 avvik i F-35-programmet, og det ble pekt på at svak programvare, sprekdannelser i skrog under testflyginger og manglende varmeresistens på halefinner er faktorer som kan påvirke flyets kampevne og sikkerhet negativt. Frykt for at flyene ikke ville tåle lynnedslag førte til advarsler mot å fly i tordenvær, og piloten har dårligere sikt bakover enn i dagens F-16-fly.

I 2014 tok et F-35 jagerfly fyr under en test-

flyging, og piloter har advart om at flyets motor er sårbar for brann. Mange av de alvorlige manglene som har blitt påpekt i tester har ikke blitt utbedret. F-35 er antatt å være mindre manøvrerbar og tregere enn jagerfly i andre lands, inkludert Russlands, besittelse, og en lite aerodynamisk design påvirker akselerasjon og rekkevidde negativt. Det amerikanske luftforsvaret har utviklet en PR-guide, for å forsikre at piloter kun gir fordelaktig informasjon om kampflyet, men denne har ikke kunnet forhindre at negative testresultater har lekket ut.

Skal Norge bruke denne typen summer på militært materiell er det viktig at fokus er på systemer og plattformer som styrker landets totale forsvarsevne, og ikke systemer innrettet mot offensive NATO-operasjoner

I en rapport fra tester utført i 2015 skrevet av en amerikansk testflyger ble det påpekt at F-35 ikke kan klatre raskt nok til å treffe et fiendtlig fly eller unnsnippe fiendtlig ild i luftkamp. I tester utført for å måle ytelsen til F-35 opp mot et av F-16-flyene brukt av det amerikanske luftvåpenet, kom F-35 betydelig dårligere ut, til tross for at F-16-flyet var tyngnet av ekstra drivstofftanker. Mens F-16-flyet uten store problemer klarte å unngå å bli truffet av motstanderens våpen, kan ikke det samme sies om F-35. Testpiloten konkluderte med at dersom du flyr en F-35 er det ingen grunn til å involvere deg i lengre nærkamp med et annet jagerfly.

Budsjettoverskridelser og forsinkelser

Det er grunn til å stille spørsmålet om hvorvidt jagerflykjøpet vil føye seg inn i rekken av budsjettoverskridelser og forsinkelser som har rammet forsvaret tidligere. Moderniseringen av M113-beltevernene, som skulle vært gjennomført i 1998, ble avsluttet i 2013, i følge noen beregninger 3 ganger dyrere enn forespeilet. Leopard-stridsvog-

nen ble oppgradert i år, 8 år etter planen. Leveransen av helikoptre til Kystvakten og forsvaret, som skulle gjennomføres innen 2008, har foreløpig blitt 9 år forsinket og 1,4 milliarder kroner dyrere. Missiltorpedobåtene i Skjold-klassen ble levert fire år for seint, til mer enn 300 millioner kroner over den budsjetterte kostnaden, mens fregattene som skulle leveres i 2009 ble 2 år forsinket, og 1,5 milliarder kroner dyrere enn planlagt. Fregattene mangler i tillegg bemanning, sas. 1mt kompetanse og kapasitet til vedlikehold, noe som har gjort at flere av de dyre skipene har blitt leggende til kai og brukt som deleskip.

Dersom det er sånn at Norge skal bruke denne typen summer på militært materiell er det viktig at fokus er på systemer og plattformer som styrker landets totale forsvarsevne, og ikke systemer innrettet mot offensive NATO-operasjoner handlet inn for å styrke forholdet til våre allierte. På bakgrunn av rapportene om utviklingen og testingen av F-35-jagerflyene er det grunn til å spørre om flyene vil styrke forsvaret av Norge, og om pengene kunne blitt brukt på bedre måter. USAs luftforsvar har imøtegått kritikk mot F-35 med argumenter om at flyet gir nødvendige evner til å angripe land som Iran og Kina, en kapasitet som ikke er relevant i forhold til forsvaret av Norge. F-35 er, i følge forsvarsanalytiker John Berg, utviklet for bakkeangrep i stormaktsoperasjoner, ikke forsvaret av små stater som Norge. Samtidig reiser denne saken et større og mer prinsipielt spørsmål. Skal vi fokusere vår bruk av ressurser på krig eller prevensjon? Krig er alltid kostbart, både i menneskeliv og penger, og det er gode grunner til å bruke mer ressurser, både økonomiske og intellektuelle, på mekanismer og strukturer som styrker dialog og reduserer faren for at krig bryter ut i utgangspunktet, enn på militært materiell som brukes til å utkjempe krigen etter at den har brutt ut.

Vi vil ikkje øydeleggje Syria, vi vil ha demokrati!

AV PATRIK PAULOV

«Vi vil ha fridom og demokrati i Syria. Men det er vi syrarar som må løyse våre eigne politiske problem. Utanlandske makter må halde seg borte og slutte å støtte terroristar.» Det seier Rima Sawah, engelsklærer frå byen Homs og aktiv i det opposisjonelle Souria Al-Watan Party, det syriske fedrelandspartiet.

Heilt sidan konflikten starta har den syriske opposisjonen vore knytt til Den syriske nasjonale koalisjonen, som òg blir kalla Opposisjonskoalisjonen. Det er "leiarane" for denne koalisjonen som har teke imot massiv støtte utanfrå, og som på internasjonale konferansar og i media har stått fram som leiarar av eit framtidig "demokratisk" Syria. Mange av dei har budd utanlands i fleire tiår.

Den opposisjonen som held til inne i Syria, og som driv arbeidet sitt der, verkar heilt usynleg her i vest, men finst likevel.

Her lét vi ei av desse opposisjonelle kome til orde. Rima Sawah har vore engelsklærer i ti år, men jobbar no som omsetjar. Intervjuet er gjort via e-post.

La oss byrje med å tale om heimstaden din, Homs. I januar 2012 var det intensive kampar etter at væpna grupper hadde okkupert fleire bydelar. I mai 2014 var det slutta ei fredsavtale mellom dei væpna gruppene og regjeringa, og det førte til at statsmakta overtok kontrollen. Fortel om denne avtala.

Først vart det slutta ei avtale som gjorde at det kunne bli gjeve humanitær hjelp til gamlebyen i Homs, og det vart òg tillate for sivile under 18 år og over 50 å forlate området. Deretter vart det slutta ei fredsavtale. Dei væpna militane kravde å få forlate gamlebyen med dei lette våpna sine og dra til andre område på landsbygda. Ein del av dei valde å kapitulere og gå tilbake til eit sivil liv.

Regjeringa kravde på si side å få føre inn

nødhjelp til folk i to okkuperte område på landsbygda utanfor Aleppo. Etter det borgarmeisteren i Homs har hevda, var det visse problem i starten då avtala skulle gjennomførast, men desse problema løyste seg.

Har den lokale fredsavtala halde, og korleis har avtala verka inn på livet i byen?

Etter fredsavtala har størstedelen av Homs for det meste levd i fred, om vi ser bort frå dei granatane og bombene som innimellom råkar dei "sikre" områda som regjeringa kontrollerer. I går vart det skote sju granatar mot eit bustadområde. Ein gut på tre år døydde, og mange vart skadde.

Fredsavtala fekk den væpna militsen til å forlate gamlebyen, men han er framleis att i ein del av Homs som kallast Al-waer. Trass i det er livet mykje betre no enn før fredsavtala vart inngått.

Fortel om Det syriske fedrelandspartiet. Kva står det for, og korleis skil det seg frå den opposisjonen som blir hylla i den vestlege verda?

Souria Al-Watan Party vart skipa i 2012. Det er eit sekulært venstreparti som trur på at ein fritt skal kunne gje uttrykk for meininger, men som vil at religion og politikk skal haldast fråskilde. Vi trur på full jamstilling der alle skal ha same rettar og plikter utan omsyn til religion, nasjonalitet og kjønn.

Vi skil mellom opposisjonell verksemd og forræderi. Ein opposisjon skal ikkje samarbeide med utanlandske krefter for å øydeleggje landet, slik som Den syriske nasjonale koalisjonen og andre grupper gjer. Vi trur på eit sameina Syria og ser det som viktig i denne perioden å støtte den syriske hæren i kampen mot terrorismen for å sikre fram-

tida til landet.

Å vere i opposisjon er ikkje det same som å vere imot alt det regjeringa gjer. Vi er med på den støtta Baathpartiet gjev til motstanden i Libanon og Palestina mot den israelske okkupasjonen, men går imot det vi oppfattar som dårleg for folket og landet, som korrupsjon, undertrykking og ekskludering.

Sverige har saman med andre statar sat- sa store pengesummar på å styrke Den syriske nasjonale koalisjonen, trass i at koalisjonen samarbeider ope med terrorist-stempla al-Qaidagrupper. Korleis ser du på det?

Eg vil seie til den svenske regjeringa at desse pengane anten går inn på bankkontoane til leiarane eller til terroristar som kjøper våpen som blir nytta til åtak på sivile. Om Sverige verkeleg vil gjere ein innsats, bør dei slutte å støtte desse kreftene og heller gje hjelp til syrarane som lir under terrorismen.

La oss gå fem år tilbake i tida. Korleis var livet for menneska i Syria før krigen. Gjer greie for dei positive og negative sidene.

Eg må vere ærleg og seie at vi før krigen budde i eit trygt land der vi knapt hadde høyrte tale om kriminalitet og tjuveri. Prisane var låge, og utdanning og helsetenester var gratis. I Homs var det ingen heimlause eller tiggjarar.

Det vi sakna, var eit verkeleg politisk liv og politisk fridom. Det fanst mange politiske parti, men ingen av dei kunne arbeide fritt. Same kva som skulle skje, var det nausynt å få førehandsgodkjenning av parlamentet. Visse personar vann kvar gong, trass i at dei aldri hadde gjort nokon skikkeleg innsats for å hjelpe folket.

Statssekretær Torgeir Larsen undertekner ein intensjonsavtale om samarbeid med visepresidenten for den syriske nasjonalkoalisjonen, Suhair Atassi, 22.5.2013
Foto: Flickr/Utenriksdepartementet

Kan du gje eksempel på den politiske undertrykkinga og ekskluderinga?

Alle syrarar veit at det fanst mange raude linjer som vi ikkje fekk tråkke over. Å vitse om presidenten kunne gje fengsel i seks månader. Eit anna eksempel er at mange menneske sat fengsla i årevis fordi dei var medlemmer i forbodne parti. Men i den samanhengen kan eg ikkje forsvare medlemene av Den muslimske brorskapen. Dei vart fengsla for dei mange lovbrota sine i Syria på 1980-talet.

Når det gjeld ekskluderinga, så kontrollerte Baathpartiet alle statlege institusjonar etter den gamle konstitusjonen, som sa at Baathpartiet var den einaste leiaren i Syria. Andre parti fekk høve til å vere med i regjeringa og parlamentet, men dei fekk aldri innverknad på dei politiske avgjerdene.

Korleis ser du på dei demonstrasjonane som starta i Syria våren 2011? Skuldast dei eit folkeleg misnøye med korrupsjon,

undertrykking og forverra levevilkår?

Mange gjekk ut på gatene i protest mot fattigdom og korrupsjon, men mange hadde også religiøse og sekteristiske motiv. "Vi skal sende alawitane til grava og dei kristne til Beirut", var ein parole som høyrdest i demonstrasjonane. Det var eit trugsmål retta mot alawitar og kristne om at dei skulle bli drepne eller bli sparka ut av Syria.

Som innbyggjar i Homs, ein av dei første byane med demonstrasjonar, kan eg stadfeste at eit høgt tal på uidentifiserte, væpna menn skaut mot både sidene i demonstrasjonar og drap mange menneske.

også skaut mot dei store regjeringsvenlege demonstrasjonane som fann stad på denne tida.

Som innbyggjar i Homs, ein av dei første byane med demonstrasjonar, kan eg stadfeste at eit høgt tal på uidentifiserte, væpna menn skaut mot både sidene i demonstrasjo-

nar og drap mange menneske. Både partane skulda kvarandre for drapa.

Dei som gjorde dette, kan vi berre karakterisere som landsforrædarar. Eg trur dei vart betalte frå utlandet for å drive Syria inn i denne skitne krigen.

Du nemnde tidlegare Den muslimske brorskapen som gjekk ut i eit kraftig opprør i Syria på 1980-talet, og som armeen slo ned. Kva rolle spela den ekstreme sunnimuslimske organisasjonen for at protestane 2011 vart sekteriske og væpna?

Den muslimske brorskapen prøvde å nytte høvet til å kome til makta. Det var tydeleg at dei hadde førebudd dette lenge før protestane byrja. Demonstrasjonane starta frå moskear, og mesteparten av våpna hadde vorte gøymde der lang tid føreåt. Men eit større problem enn brorskapen er dei fundamentalistiske gruppene som oppstod etter at krigen starta, som Jabhat al-Nusra og IS. Dei er mykje verre.

Innverknaden frå brorskapen ser vi når vi studerer namna i Det syriske nasjonalrådet (som inngår i den nasjonale koalisjonen). Der finn vi dei første som støtta dei væpna aksjonane og hevda at dei var eit svar på brutaliteten frå regimestyrkane. Brorskapen har støtta alle dei islamittiske fraksjonane i Syria og hevdar at den terrorstem-

**Det syriske folket kjem
ikkje til å godta at dei
skal gå tilbake til den
situasjonen som rådde
før krigen.**

Rima Sawah, engelsklærer frå byen Homs og aktiv i det opposisjonelle Souria Al-Watan Party, det syriske fedrelandspartiet

pla Jabat al-Nusra er ein del av den såkalla revolusjonen.

Knappt eitt år etter dei første demonstrasjonane, i februar 2012, fekk Syria ein ny konstitusjon. Mellom anna strauk dei paragrafen om at Baathpartiet skulle ha ei leiande rolle i samfunnet. Korleis fungerer den demokratiske reformprosessen i praksis?

Sidan Syria er i krig mot terrorismen, har ikkje reformprosessen gått så fort som vi hadde vona. Mange Baathpartimedlemmer vil ikkje erkjenne at konstitusjonen har vorte endra og lèt som om Baathpartiet framleis er eineherskar i Syria. Nye politiske parti har vorte skipa, men dei får enno ikkje arbeide så fritt som dei ynskjer å kunne gjere. Likevel får vi seie kva vi vil og får skrive og gje uttrykk for meiningane våre i media.

Vi i Det syriske fedrelandspartiet meiner at endringane kjem til å ta tid, særleg under ein pågåande krig. Likevel arbeider vi hardt for at det skal skje så snart som råd. Samsundnes kan eg fortelje at det i dag er mykje lettare å arbeide som opposisjonsparti, for alle syrarar er interesserte i politikk og ynskjer å forandre Syria.

Sjølvsagt kjem det alltid til å finnast men-

neske som motarbeider reformene, sidan dei hadde fordel av det gamle systemet. Likevel trur eg ikkje dei vil vere sterke nok til å kunne stoppe prosessen. Det syriske folket kjem ikkje til å godta at dei skal gå tilbake til den situasjonen som rådde før krigen.

Frå 30. september er den russiske krigsmakta med på same side som den syriske armeen i krigen mot Den islamske staten, Jabhat al-Nusra og andre terroristgrupper. Korleis ser du på den russiske innblandinga i Syria?

Som dei fleste syrarar ser eg det slik at vi treng all den hjelpa vi kan få i kampen mot terrorismen. Som syrisk medborgar og medlem av eit opposisjonsparti undrar eg likevel på kva denne hjelpa kjem til å koste oss.

Vi er takksame for støtta frå Russland og frå alle andre som vil hjelpe oss i denne krigen, men vi seier nei til all form for innblanding i interne syriske tilhøve. Terrorisme er eit internasjonalt problem, men innanrikspolitikken er eit syrisk spørsmål, og vi ville sette pris på om ingen blanda seg inn i den. Suvereniteten er noko som vi alltid må verne om.

Kva for land meiner du har størst skuld i

at terrorismen har fått utvikla seg i Syria?

Det er land som Qatar, Saudi-Arabia, Tyrkia, visse europeiske land og naturlegvis USA. Amerikanske fly har meir enn ein gong "mista" våpen til IS og andre grupper som dei hevdar at dei kjempar imot.

Det syriske fedrelandspartiet går inn for ei politisk løysing på den innanlandske konflikten. Det er de ikkje åleine om. Alle snakkar no om at det er naudsynt med ei politisk løysing, til og med dei statane som står opp under terrorgrupper.

Kva som trengst, er ei politisk løysing som legg til rette for å byggje opp eit land med fridom og demokrati, men den politiske løysinga som desse landa ynskjer, har berre som mål å sikre deira eigne interesser i Syria. Om dei verkeleg vil løyse konflikten, må dei avbryte all støtte til alle terroristgrupper og la oss syrarar sjølv løyse våre eigne politiske problem.

Som eg allereie har sagt, kjem vi til å kjempe for vår suverenitet, og vi vil ikkje godta noka ytre innblanding.

Omsett frå Proletären av Gunnar Ottne

Det islamske ekstremhøyre, finnes det?

AV PÅL STEIGAN

Saudi-Arabia og Qatar bruker hundrevis av millioner dollar på å spre sin svært spesielle versjon av islam, nemlig wahhabismen. Dette dreier seg ikke bare om misjon i vanlig forstand. Dette handler om politikk, og det handler om imperialistiske økonomiske interesser. De autokratiske og reaksjonære oljeregimene bruker religionen som brekkstang for sine egne økonomiske og maktpolitiske interesser.

Wahhabistenes og jihadistenes menneskesyn

Folk får nå tro hva de vil, hvis de bare lar andre gjøre det samme. Jeg skal ikke blande meg inn i de teologiske diskusjonene. Men i det øyeblikket religionen begrunner politiske krav, paroler og strategier, er jeg og enhver annen fullt meningsberettiget.

Noen av verdens fineste vitenskapsfolk, filosofer og kunstnere har bekjent seg til islam. Jeg har beundret den muslimske kunsten i Córdoba, Granada, Istanbul og Esfahan. Jeg har med stor glede latt meg inspirere av humanistiske muslimske filosofer som Ibn Rusjd eller diktere som Ibn Al-Arabi, Hafez, Saadi og Omar Khayam. De store muslimske matematikerne og astronomene lyser fortsatt på vitenskapens stjernehimmel, som de stjernene de studerte og satte navn på. Men jihadistene som brenner bøker og helligdommer og myrder for fote har like lite felles med disse intellektuelle gigantene som Mussolini hadde med Leonardo da Vinci.

Wahhabistene og jihadistene står for et menneskesyn og en samfunnsmodell som i ett og alt tramper på og håner det beste i den muslimske kulturen. Det lar seg ikke gjøre å forene Moulana Jalalod-din

Balkhi Mohammad Rumis budskap om at kjærligheten er universets drivkraft med holdningene og handlingene til Mokhtar Belmokhtar. Hvis vi ser på hva slags politikk jihadistene står for i teori og praksis, er det ikke så vanskelig å plassere dem. Det er nyanseforskjeller dem i mellom, og noen er enda mer ekstreme enn andre.

Hovedprinsipper

IslamNet i Norge viser til Haitham al-Haddad og Zakir Naik som sine ideologiske forbilder. Dette er ekstreme politiske predikanter. I Storbritannia finnes det en hel rekke ekstreme islamister som står for mer eller mindre det samme. De bruker vekkelsen som metode, men budskapet deres er først og fremst politisk.

Arbeiderklassen er midt oppe i en svært vanskelig kamp mot internasjonal storfinsans og i mange land har arbeiderklassen allerede tapt posisjoner og rettigheter som det har tatt generasjoner å kjempe fram. Det arbeiderklassen trenger i denne situasjonen er enhet på tvers av nasjonalitet, kultur og religion.

- De er fundamentalister i den forstand at de ønsker et samfunn som er organisert slik de mener Koranen forordner det
- De ønsker et religiøst tyranni med en totalitær og altomfattende stat.
- De tar avstand fra demokratiet og de liberale friheter som ugudelige.
- De ønsker et tvers gjennom patriarkalsk samfunn der kvinnen er underlagt og må adlyde mannen.
- Kvinners arverett skal være den halve av mannens. Hennes vitnemål i økonomiske saker skal telle som halvparten av en

manns. Vold mot kvinnen i familien er en privatsak.

- Kvinner skal helst ikke jobbe, men være hjemme og føde barn. Kvinnen skal dekkes til.

- Utroskap og sex utenfor ekteskap skal straffes med steining. Homofili anses som en grov forbrytelse og skal straffes med alt fra pisking til dødsstraff. Enkelte forbrytelse skal straffes med amputasjoner.

- Frafall fra troen straffes med døden.

- De er kreasjonister og mener at jordas, artenes og menneskets opprinnelse er slik det står skrevet i Koranen.

- Klassekamp hører ikke hjemme i islamistenes samfunn og ei heller fagforeninger. Marxister er ugudelige og bør utryddes.

- De støtter jihadistene i Libya, Mali, Syria og andre steder i deres kamp for å opprette religiøst tyranni der.

- De er anti-moderne og imot moderne vitenskap.

- De er anti-jødiske.

Dette er mer eller mindre felles tankegods for det muslimske ekstremhøyre. Hvis vi ser på hva forbildene til det muslimske ekstremhøyre foretar seg, så er det terror, massakrer, bokbål og

brutal undertrykkelse. Dette rammer aller mest andre muslimer i land som Mali, Libya, Syria, Irak og Pakistan.

Likhetstrekk med fascismen

Det politiske programmet deres og det menneskesynet det representerer har mye til felles med fascismen. Det gjelder særlig:

- Ønsket om en voldelig og totalitær stat.
- Motstanden mot de liberale frihetene og demokratiet.
- Hatet mot annerledes tenkende.
- Motstand mot marxisme og klassekamp.

THE LAW OF ALLAH OR THE LAWS OF MEN

Dabiq er et elektronisk tidsskrift som fremmer IS' synspunkter

- Det patriarkalske synet på familien.
- Rettferdiggjøring av angrepskrig for å nå sitt mål.
- I mange tilfeller vil det islamske ekstremhøyre og fascistene finne hverandre i synet på jødene.

Men det finnes også markante forskjeller:

- Fascismen er modernistisk og i prinsippet tilhenger av vitenskap, mens det islamske ekstremhøyre er anti-vitenskapelig og anti-moderne.
- Sjøl om også fascismen er kvinnefiendtlig, er den ikke så ekstrem som det ytterliggående muslimske høyre.
- Fascismen var (og kan bli) en løsning på den moderne kapitalismens krise. Det muslimske ekstremhøyre kan ikke tilby noe sånt, men passer derimot ypperlig til de hegemoniske og ekspansjonistiske planene til autokratier som Saudi-Arabia og Qatar. De kan også være et nyttig redskap for å splitte arbeiderklassen etter religiøse og kulturelle skiller.

Imperialismen oppfatter tydeligvis jihadistene som verdifulle redskaper, og vi ser svært ofte at imperialismen allierer seg med det muslimske ekstremhøyre. (Libya, Syria, Afghanistan, Irak osv.) Vesten, inklusive Norge, er nært alliert med sponsorene til det muslimske ekstremhøyre, nemlig Saudi-Arabia og Qatar.

**Wahhabistene og jihadistene
står for et menneskesyn og
en samfunnsmodell som i ett
og alt tramper på og håner
det beste i den muslimske
kulturen.**

På en høyre-venstre skala er det ingen tvil om hvor denne typen ekstrem islamisme befinner seg. Det er en fascistliknende ideologi og politikk som bare kan kalles ekstremhøyre.

Arbeiderklassen er midt oppe i en svært vanskelig kamp mot internasjonal storfinans og i mange land har arbeiderklassen allerede tapt posisjoner og rettigheter som det har tatt generasjoners kamp å kjempe fram. Det arbeiderklassen trenger i denne situasjonen er enhet på tvers av nasjonalitet, kultur og religion. Det vil være til stor skade for arbeiderklassen om det muslimske ekstremhøyre og/eller det tradisjonelle fascistiske høyre vinner fram. Derfor må disse retningene avsløres og bekjempes.

Marxistisk Forum

Marxistisk Forum er en partipolitisk uavhengig organisasjon og medlemskap i andre politiske organisasjoner står enhver fritt.

Forumet bygger på marxistisk teori og har som formål å spre opplysning om marxismen. Det vil også etter evne bidra til marxismen fornyelse og videreutvikling.

Forumet anerkjenner ingen dogmer i marxismen. Det er naturlig at det finnes og oppstår ulike meninger om marxistiske teorier og handlingsmønstre. Slike divergenser må finne sine naturlige løsninger gjennom diskusjon forskning og erfaringer.

Vi anser alle mennesker som likeverdige og går inn for at alle skal gis like muligheter. Derfor går vi imot meningsundertrykkelse, det være seg religiøs og etnisk undertrykkelse, eller undertrykkelse på grunnlag av kjønn. Vi vil virke for at det enkelte menneske skal ha størst mulig innflytelse på sitt eget liv og utvikling allerede i vårt nåværende samfunn. «Det enkelte menneskes frihet er en forutsetning for alles frihet» (Karl Marx)

Marxistisk Forum verdsetter dialog med folk som tenker annerledes, og er positiv til samarbeid med andre om oppgaver av felles interesse.

Marxistisk Forum ble grunnlagt i 1967. Forumet samarbeider i Norge med Bevegelsen for Sosialisme og Progressivt forlag.

Vestens ansvar for blodbadet i Syria

AV ASLAK STORAKER

Statsminister Erna Solberg uttalte til ABC Nyheter i januar i år at framveksten av terrororganisasjonen Islamsk Stat skyldes Vestens manglende innblanding i Syria: «I Syria forsøkte vi å ikke gjøre noe i tre år. Det har skapt IS.» Aftenposten skreiv på lederplass 19. september at situasjonen i Syria illustrerer «hvor høy pris millioner av uskyldige krigsofre betaler når Vesten toer sine hender». Men hva om en av hovedårsakene til den grusomme krigen i Syria tvert imot er at Vesten har blandet seg inn for mye – og at en slik utvikling var høyst forutsigbar?

Et legitimt opprør får sekteriske undertoner

Det begynte med at noen ungdommer i Daraa, inspirert av opprøret i Tunisia og Egypt, tagget en vegg med slagordet «Folket vil at regimet skal falle» i mars 2011.

Ungdommene blei arrestert og torturert av sikkerhetspolitiet, noe ga startskuddet til landsomfattende demonstrasjoner mot det autoritære regimet til Ba'athpartiet og president Bashar al-Assad. Opprøret var til å begynne med dominert av fredelige demonstrasjoner, men det tok svært kort tid før konflikten begynte å bli voldelig. Da væpna opprørere danna Den Frie Syriske Hær (FSA) 29. juli, skal allerede 500 sikkerhetsstyrker og 1600 demonstranter ha blitt drept, ifølge Syrian Observatory for Human Rights. I august 2011 danna eksilsyriske opposisjonspolitikere med det Muslimske Brorskapet i spissen Nasjonalrådet (seinere kalt Nasjonalkoalisjonen),

som fungerte som den Frie Syriske Hærs politiske overbygning og eksilregjering.

Problemet var ikke bare at opprøret så raskt tok en voldelig form, men også at det svært raskt antok sekteriske undertoner. De ledende kreftene i regimet kommer fra den alawittiske religiøse minoriteten og de religiøse minoritetene frykta at opprørerne, som hovedsakelig besto av arabiske sunnimuslimer, ville undertrykke rettighetene deres om de tok over makta. Journalisten

«Mitt inntrykk og erfaring fra Syria er at krisa kunne vært løst om det internasjonale samfunnet hadde tilbudt presidenten og regjeringa hans en ærerik vei framover sommeren 2012», skreiv Robert Mood.

Stephen Starr beskrev i boka *Revolt in Syria - eye-witness to the uprising* (2012) åssen dette foregikk i den lille byen Qatana. I begynnelsen deltok folk fra alle religioner i demonstrasjonene, men de religiøse minoritetene (kristne og alawitter) slutta å delta når demonstrantene gikk fra å kreve mer frihet til å kreve at regimet skulle styrtes. I mai blei så tre demonstranter drept av sikkerhetsstyrkene, noe som gjorde at protestene blei sterkere. I juni blei en kristen mann stukket i hjel fordi han hadde et bilde av president Assad i bilen. Så begynte sunni- og alawittungdom å kaste stein på hverandre, og kristne butikker blei satt fyr

på av opprørere. Til slutt begynte alawitter og sunnier å skyte på hverandre, før hæren gikk inn og overtok kontrollen og arresterte hundrevis av opprørere.

Russlands fredsforslag avvises

I følge den tidligere finske presidenten Martti Ahtisaari foreslo Russlands FN-ambassadør i februar 2012 en fredsplan som innebar tre ting: 1) Ikke gi våpen til opposisjonen. 2) Skape dialog mellom regimet og opposisjonen. 3) Finne en «elegant» måte for Assad å gå av på etter at fredsforhandlingene var kommet i gang. Ahtisaari har fortalt at forslaget blei avvist av USA, Storbritannia og Frankrike «fordi de var overbevist om at Assad ville bli hevet ut av regjeringsskontorene i løpet av noen uker», skriver The Guardian.

I en artikkel hos Carnegie Endowment for International Peace fra januar 2014 ga Robert Mood, nordmannen som leda FNs observatørstyrker i Syria, uttrykk for mye av det samme som Ahtisaari når det gjelder de vestlige stormaktenes manglende vilje til å løse konflikten: «Mitt inntrykk og erfaring fra Syria er at krisa kunne vært løst om det internasjonale samfunnet hadde tilbudt presidenten og regjeringa hans en ærerik vei framover sommeren 2012», skreiv Mood. «Når de politiske lederne i USA, Storbritannia og Frankrike, for å blidgjøre sine egne velgere, kom med harde offentlige uttalelser som fordømte handlingene til president Bashar al-Assad så førte disse offentlige fornærmelsene effektivt til at

«Folket vil at regimet skal falle» graffiti fra Kairo

diplomatiets og dialogens dører blei lukka igjen... Implisitte trusler om intervensjon blei oppfatta som fornærmelser, antydninger om svakhet, som effektivt førte til at de syriske lederne blei mindre imøtekompende... Så utenlandsk press, implisitte trusler og verbal fordømmelse eskalerte antagelig voldsnivået, samtidig som [Kofi] Annan arbeida for å skape en politisk løsning. Retoriske henvisninger til Responsibility to protect, FNs initiativ for å etablere en norm for å intervenere for å hindre overgrep, og den Internasjonale Straffedomstolen virka mot sin hensikt, fordi det overbeviste Assad og hans nærmeste om at det internasjonale samfunnet - med et par unntak, som Russland og Kina - ikke forsto hva som foregikk og ikke var innstilt på å tilby dem respekten de mente de hadde krav på eller en ærerik vei framover.»

Det er også analysen som gis av The Independents Syriakorrespondent Patrick Cockburn i boka *The rise of the Islamic State* (2015). Han skriver at «ved å insistere på at Assad skulle gå av som en forutsetning for fred, samtidig som de visste at det ikke kom til å skje, sørga fiendene hans i praksis for at krigen bare ville fortsette. Det er mulig at Assad ikke ønska en fredelig løsning, men han blei heller aldri tilbudt en.» Cockburn skriver også at Saudi-Arabia, Qatar og Tyrkias støtte til den islamistiske

delen av opprøret «forutsigbart nok førte til at alawittene og de andre minoritetene følte at de ikke hadde noe annet valg enn å kjempe til siste mann» for å berge regimet.

Vesten, Tyrkia og Gulfstatene begynner stedfortrederkrig

Allerede i en artikkel i Sosialistisk framtid mai 2012 skreiv Torgeir Salih Holgersen at «Venner av Syria» (en allianse mellom vestlige og sunnimuslimske land) sitt ved-

nettopp dette som skjedde.

Russlands utenriksminister Sergej Lavrov advarte i juni 2011 amerikanerne om at det ville være veldig farlig å «gi den syriske opposisjonen inntrykk av at de vil få hjelp utenfra hvis de avviser alle fornuftige forhandlingsforslag». I august gikk likevel USAs president Barack Obama og EUs utenrikspolitiske talsperson Catherine Ashton ut med krav om at Assad var nødt til å gå av som president. Det blei innført økonomiske sanksjoner som forbød amerikanske og europeiske firmaer å handle med den syriske nasjonalbanken. I november 2012 anerkjente USA, Storbritannia, Frankrike, Qatar, Saudi-Arabia og Tyrkia Nasjonalalliansjonen som «den legitime representanten for det syriske folk». Saudi-Arabia og Qatar trakk samtidig

Flere ganger blei det også trua med direkte militær intervensjon, noe som blei forhindra av Russland og Kinas veto i FNs Sikkerhetsråd, Russlands initiativ for å få destruert Syrias kjemiske våpen og det britiske parlamentets avvisning av å gi noen krigsfullmakt til David Cameron for å bombe Syria.

tak om å levere stridsmateriell og penger til opprørerne «er en oppskrift for blodbad... En slik opptrapping [vil] garantert føre til bruk av stadig tyngre våpen også fra myndighetenes side, muligens også gjennom bruk av flybombing. De sivile tapene ville blitt enorme fordi opprørernes strategi ikke er å innta perifere ørken eller fjellstrøk, men sette opp baser inne i boligkvartaler i store byer. Samtidig er det sannsynlig at en eskalering av volden direkte knytta til kamphandlingene, også vil føre til en eskalering av volden fra ukontrollerbare militsstyrker på begge sider.» Historien har vist at det var

tilbake anerkjennelsen av Assadregimet, mens Frankrike også anerkjente Nasjonalalliansjonen som «den framtidige regjeringa i Syria». Dette var bare et år etter at NATO hadde brukt en helt identisk retorikk for å bombe opprørerne til makta i Libya, og dermed et tydelig signal til de syriske opprørerne om at de hadde Vestens støtte til å fortsette krigen.

Den politiske støtta gikk hånd i hånd med den militære, særlig fra landene i Midtøsten som styres av sunniislamister. Fra oktober 2011 begynte Tyrkia å la de syriske opprør-

Medlemmer av den nasjonale koordinasjonskomiteen møter spesialutsending fra FN, Haytham Manna, Fayers Sara, Walid Al-Bunni, Khaled Al-Mahameed og Abdel Kader Al-Sankari 11 Mai 2015. FN
Foto / Jean-Marc Ferré

erne krysser den tyrkisk-syriske grensa fritt og opprette baser på tyrkisk territorium. Våren 2012 begynte Saudi-Arabia og Qatar å forsyne opprørerne med våpen. Høsten 2012 begynte også USA, Frankrike og Storbritannia å gi opprørsstyrkene økonomisk støtte, og siden 2013 å trene syriske opprørssoldater i Jordan. CIA-agenter i Tyrkia har deltatt i å dirigere våpentransporter fra Qatar og Saudi-Arabia til opprørere i Syria siden 2012, og fra juni 2013 begynte USA å begynne å støtte «moderate» syriske opprørere med våpen. Flere ganger blei det også trua med direkte militær intervensjon, noe som blei forhindret av Russland og Kinas veto i FNs Sikkerhetsråd, Russlands initiativ for å få destruert Syrias kjemiske våpen og det britiske parlamentets avvisning av å gi noen krigsfullmakt til David Cameron for å bombe Syria.

Russland har på sin side forsynt den syriske regjeringshæren med våpen, og fra slutten av september i år har det russiske flyvåpenet gått direkte inn på regjeringas side i krigen. Regimet har også mottatt betydelig militær støtte fra sjiamuslimske Iran og den libanesiske sjiamilitansen Hizballah, og økonomisk støtte fra den sjiamuslimske regjeringa i Irak. Den utenlandske intervensjonen har utvilsomt bidratt til at en konflikt mellom noe som i utgangspunktet var et sekulært

regime og en relativt sekulær opprørsbevegelse, har antatt stadig mer drepende sekterske former.

Den fredelige opposisjonen marginaliseres

Svært mange opposisjonelle som deltok i de opprinnelige protestene mot Assadregimet nektet å bli en del av den sekterske krig-

tlig møte i Damaskus i september 2012 der de åpent agiterte for at regimet måtte avsettes, men med ikke-voldelige midler. Russiske embetsmenn deltok på møtet, og det var trolig Russland som pressa regimet til å i større grad tillate denne formen for fredelig opposisjon.

Dette falt sammen med at regimet tok noen andre mer eller mindre symbolske grep for å komme opposisjonen i møte. Man fjerna henvisninga til Ba'athpartiets «ledende rolle» fra grunnloven, oppheva den

Dessverre la aldri Vestmaktene et tilsvarende press på sine allierte blant opprørerne om å gå inn i reelle forhandlinger, men fortsatte å insistere på Assadregimets umiddelbare og betingelsesløse avgang. Og den sekterske logikken fra den stadig mer brutale væpna konflikten ødela potensialet som var i den fredelige opposisjonens agenda.

føringa og avviste den voldelige strategien til FSA og Nasjonalkoalisjonen. Den ledende kraften blant de som avviste strategien med væpna revolusjon var Den nasjonale koordinasjonskomiteen for demokratisk endring, som inkluderer kurdiske PYD og en rekke mindre sekulære, venstreorienterte arabiske partier. Koordinasjonskomiteen la hovedskylda for volden på regimet i Damaskus, men gjorde det tidlig klart at de mente at veien til demokrati innebar at en måtte forhandle direkte med regimet, at opposisjonen ikke måtte bevæpnes, og at andre land måtte la være å intervensjon militært i Syria. På tross av arrestasjoner og trakasseringer fra regimet og beskyldninger om forræderi fra opprørerne, avholdt Koordinasjonskomiteen et offen-

militære unntakstilstanden som hadde vart siden militærkuppet i 1963, ga statsborgerlige rettigheter til titusenvis av statsløse syriske kurdere og lot avholde et presidentvalg mellom Assad og to relativt ukjente, regimegodkjente kandidater som ikke var medlemmer i Ba'athpartiet. Det blei også oppretta et eget forsoningsdepartement leda av en representant fra et daværende opposisjonsparti.

I april 2012 var Koordinasjonskomiteens Haytham Manna på besøk i Moskva, og uttalte da at «den russiske regjeringa har ikke som mål å opprettholde diktaturet i Syria. De snakker om nødvendigheten av demokratiske forandringer, og det er viktig for oss.» På en pressekonferanse i desember samme år uttrykte president Vladimir Pu-

Bomber eksploderer i Kobane, oktober 2014
foto: flickr/quapan

tin offentlig at Russland «ikke er bekymra for skjebnen til Assadregimet. Vi skjønner hva som foregår i Syria, og at denne familien har hatt makta i 40 år. Vi er bekymra for noe annet - hva som kommer etterpå... Vi er tilhengere av en løsning som vil redde landet og regionen fra å falle fra hverandre, fra en borgerkrig som aldri tar slutt. Vår posisjon er ikke at Assad og regimet skal beholde makta for enhver pris.»

Dessverre la aldri Vestmaktene et tilsvarende press på sine allierte blant opprørerne om å gå inn i reelle forhandlinger, men fortsatte å insistere på Assadregimets umiddelbare og betingelsesløse avgang. Og den sekteriske logikken fra den stadig mer brutale væpna konflikten ødela potensialet som var i den fredelige opposisjonens agenda. En ung opposisjonsaktivist ved navn Yusuf Ashamy fortalte i april 2012 til Christian Science Monitor at de væpna opprørerne hadde «ødelagt alt. Tidligere var vi alle syrere. Men de ser dette som en rein sunnimuslimsk oppstand, og jeg blei anklaga for å være spion fordi jeg er druser.» Sjiaer, kristne, alawitter og drusere begynte snart å danne egne «sjølforsvarsmilitser» for å kjempe mot de vestligstøtta opprørerne og deres islamistiske allierte.

Islamistene dominerer opprøret

I boka I krigen – et vitnesbyrd fra Syria skriver Francesca Borri at også Assads motstandere i Aleppo hata FSA for å ha brakt krigshandlingene inn i byen. Ho siterer tenåringsen Afraa, som deltok i alle de fredelige demonstrasjonene mot regimet: «Vi

blir rent i senk, de ga Assad nøyaktig det han ville ha, et påskudd til å bruke vold... De okkuperer husene våre, de skyter fra vinduene våre. Og de bryr seg ikke om at vi ikke har noe annet sted å gå.» Borri slår også nøktern fast at om ikke det hadde vært for at utenlandske islamister hadde kunnet komme inn i Syria fra Tyrkia «ville regimet for lengst ha slått ned ethvert opprør».

Borri slår også nøktern fast at om ikke det hadde vært for at utenlandske islamister hadde kunnet komme inn i Syria fra Tyrkia «ville regimet for lengst ha slått ned ethvert opprør».

I et Reutersintervju fra januar 2013 innrømte opprørskommandanten Abu Ahmed at «det har vært mye korrumperting i den frie syriske hæren – tyverier og undertrykking». FSAs plyndringer, kidnappinger, vilkårlige administrasjon og unnlattelse av å opprettholde lov og orden, var en viktig grunn til at de sharialov- og orden-orienterte islamistiske opprørsgruppene vant stadig mer terreng. Andre grunner var at de islamistiske gruppene fikk stort tilslag av utenlandske «hellige krigere», penger og våpen fra sympatiserende rikfolk i Gulfstatene, og voksende sinne og desperasjon blant de som blei utsatt for vilkårlig bombardement fra det «vantro» regimet. De viktigste islamistiske opprørsgruppene utenom den Islamske Staten (IS)

er nå al-Qaidas syriske filial Al-Nusra og opprørsgruppa Ahram ash-Sham. Ahram ash-Shams leder leder Hassan Aboud har fordømt demokrati på prinsipielt grunnlag, fordi de mener at lovene skal lages av Gud og ikke av mennesker. En religiøs lærd tilknyttet gruppa har uttalt at grunnlaget for at de er kritiske til IS er at IS har begynt å innføre sharialovgivning for tidlig fordi de enda ikke har noen effektiv kontroll over en etablert statsdannelse, men at også Ahram ash-Sham så snart de vinner makten i Syria også ønsker å innføre et regime som hogger hender og hoder av kriminelle.

Både USA og Tyrkia har erklært at de ser på al-Nusra som en terrororganisasjon, men det har ikke forhindra dem i å gi massiv støtte til væpna opprørere som har et nært strategisk samarbeid med al-Nusra. Al-Nusra og den vestligstøtta Frie Syriske Hæren gjennomførte koordinerte militære angrep mot regjeringskontrollerte områder i Idlib og Daraa våren 2015. Ifølge en artikkel i Foreign Policy fra mai spilte amerikansk koordinering av våpenleveranser «en sentral rolle» for offensiven mot Idlib. Under offensiven begikk al-Nusra minst en massakre, på 20 ubevæpna drusere.

I mai erklærte også Saudi-Arabia og Tyrkia at de hadde inngått en pakt for å gi «logistisk og finansiell støtte» til «Erobringshæren», som domineres av Al-Nusra og Ahram ash-Sham. Ifølge Al-Ahram weekly står Saudi-Arabia og Qatar for 40 % av finansieringa av Erobringshæren, men Ah-

fra Umayyadmoskeen, eller den store moskeen i Damaskus
foto: flickr: seier + seier

ram ash-Sham har også mottatt betydelige midler fra private sponsorer i Kuwait og store mengder våpen fra Tyrkia.

Våre NATO-allierte USA og

Tyrkia står bak al-Qaida og Islamsk Stat

En nylig deklassifisert rapport fra USAs militære etterretning viser at amerikanerne allerede i 2012 visste at «salafistene, det muslimske brorskap og Al-Qaida er de ledende kreftene bak opprøret i Syria... Det er en mulighet for at det vil danne seg et erklært eller uerklært salafistisk [dvs. ekstrem-islamistisk] område i Øst-Syria, og det er akkurat dette maktene som støtter opposisjonen ønsker seg, fordi det vil isolere det syriske regimet». Likevel har USA og Tyrkia fortsatt å støtte og finansiere opprørsgrupper som har hatt et nærmest symbiotisk samarbeid med disse gruppene.

International Business Times avslørte i mars at den CIA-finansierte opprørsbrigaden Hazzem oppløste seg sjøl og at krigerne og utstyret deres i stedet blei en del av al-Qaida, IS og den islamistiske Levantfronten. Krigere fra Hazzem, som på det meste talte 5000 soldater, mottok trening fra amerikanske instruktører i Qatar, og gruppa mottok i 2014 til sammen 6 millioner dollar i støtte fra CIA, i tillegg til missiler og andre amerikanske våpen som de fikk tilsendt via Tyrkia. I oktober 2014 begynte al-Nusra å angripe og overta baser og

våpen fra Hazzemfronten, noe som resulterte i at de oppløste seg sjøl og slutta seg til en annen opprørsgruppe som ledes av Ahram ash-Sham. Hundrevis av krigere valgte å slutte seg til al-Nusra eller IS i stedet, som dermed overtok store amerikansfinansierte våpenlagre. Også i juli og september 2015 blei USA-trente opprørsstyrker angrepet og overmannet av al-Nusra, som erobra betydelige deler av de amerikanske våpnene og lastebilene deres.

Gjennom sin massive bombekampanje mot IS og andre opprørsgrupper i Syria, ønsker antagelig russerne ønsker å vise at opprørernes håp om å vinne en militær seier mot regimet til Bashar al-Assad er dømt til å mislykkes.

Terrorgruppa Islamsk Stat har blitt finansiert blant annet fra private islamistiske donorer i Gulfstatene og ved å selge olje til mellommenn i Tyrkia, og har i likhet med andre opprørsgrupper fritt kunnet krysse den syrisk-tyrkiske grensa med både våpen og mannskap. Etter at USA fikk hånd om dokumenter tilhørende IS øverste finansieringsansvarlige i juli uttalte en anonym tjenestemann til The Guardian at «det ikke lenger går an å benekte» båndene mellom IS og Tyrkia.

Men også USA har, om enn uintendert, bidratt direkte til framveksten av IS i Syr-

ia. Souad Mekhennet i Washington Post intervjuet i august 2014 den libyske IS-krigeren Abu Saleh som fortalte at han og kameratene hans hadde mottatt trening og utstyr fra fransk, britisk og amerikansk etterretning under borgerkrigen i Libya. Da krigen var over dro de til Syria via Tyrkia. Han slutta seg først til den Frie Syriske Hær, men valgte til slutt å slutte seg til IS. «Noen ganger spøker jeg med at jeg er en krigers 'made by America',» fortalte Saleh til den amerikanske avisen.

Dette viser hvor porøse eller ikke-eksisterende grensene er mellom de voldelige islamistgruppene som støttes av våre allierte, og de vi angivelig forsøker å bekjempe. Den tyske journalisten Jürgen Todenhofer, som tilbrakte ti dager i IS-territorium

høsten 2014, fortalte til France 24 da han kom tilbake at IS «kjøper opp våpnene som vi gir til Den Frie Syriske Hær, så de har vestlige våpen – de har franske våpen... Jeg så tyske våpen, amerikanske våpen. Den beste selgeren deres er Den Frie Syriske Hær, som finansieres av NATO, antagelig også av Frankrike, men i alle fall av USA.»

Russlands løsning får større oppslutning

Etter terrorangrepet i Paris ser det ut til at Russlands strategi for å løse konflikten har fått større oppslutning også i Vesten. 20. november vedtok FNs Sikkerhetsråd en enstemmig resolusjon som oppfordrer alle FNs medlemsstater til å angripe IS og al-Nusra «med alle midler», og at konflikten

i Syria må løses politisk. Britiske tjenestemenn har begynt å antyde at Bashar al-Assad kan fortsette i regjering i en midlertidig overgangsperiode, og USA har trappa ned på støtten til FSA til fordel for kurdiske PYD, som primært kjemper mot IS. PYDs leder Salih Muslim sier at de er villige til å samarbeide med Russland i krigen mot IS, al-Nusra og Ahram ash-Sham og at de kan akseptere at Assad fortsetter som president i en overgangsperiode. Muslim sier også til Al-Monitor at «Russland er den viktigste støttespilleren for fredsplanen til FNs Syriautsending Steffan de Mistura. Men Qatar, Saudi-Arabia og Tyrkia motsetter seg fredsplanen. Hvis USA vil arbeide for en løsning, må de legge press på disse statene.»

Gjennom sin massive bombekampanje mot IS og andre opprørsgrupper i Syria, ønsker antagelig russerne å vise at opprørernes håp om å vinne en militær seier mot regimet til Bashar al-Assad er dømt til å mislykkes. Moskva ønsker antagelig i stedet å inkludere alle ikke-islamistiske opprørs- og opposisjonsgrupper i en fredsavtale som så kan forenes i kampen mot IS og al-Qaida. For Tyrkia, Saudi-Arabia og Qatar, som alle ledes av sunnimuslimske islamister som ønsker å spre sin versjon av islam og demme opp for Irans innflytelse i Midtøsten, er det påkrevd at denne strategien mislykkes. Det er i lys av dette en må forstå Tyrkias

nedskyting av det russiske bombeflyet 24. november. Tyrkerne ønsker å vise muskler i kampen mot Russland og tvinge sine NATO-allierte til å stanse opp tilnærminga til russerne. Imidlertid er det grunn til å anta at USA, og i alle fall Frankrike, begynner å miste tålmodigheten med Tyrkias og Gulfstatenes åpne støtte til islamistiske opprørere i Syria, nå som disse på samme måte som de USA- og Saudifinansierte jihadistene i Afghanistan på 80-tallet begyn-

IS og al-Qaida må bekjempes militært. Men for alle sivile som drepes av bombene øker antagelig den lokale oppslutninga om islamistene, så det vil bli veldig vanskelig å bekjempe IS eller al-Nusra uten at en klarer å inkludere sunniarabiske representanter i en fredsløsning som gjør at de føler seg representert av styresmaktene både i Syria og Irak.

ner å vende våpnene sine mot Vesten. Samtidig er det også klart at hverken Russlands, regimets eller USAs bombing av IS og andre islamistkontrollerte områder i seg sjøl representerer noen løsning på konflikten. IS og al-Qaida må bekjempes militært. Men for alle sivile som drepes av bombene øker antagelig den lokale oppslutninga om islamistene, så det vil bli veldig vanskelig å bekjempe IS eller al-Nusra uten at en klarer å inkludere sunniarabiske representanter i en fredsløsning som gjør at de føler seg

representert av styresmaktene både i Syria og Irak. Slike sunniarabiske grupperinger finnes blant annet hos en del mer eller mindre sekulære grupper i den Frie Syriske Hær, som Russland ønsker skal inngå i en fredsavtale og bli en del av en koalisjon mot IS.

For å få slutt på krigen er det helt påkrevd at alle stormaktene legger det de har av press på sine allierte i området for å inngå en fredsavtale. Russland har signalisert at de ønsker framskynda president- og parlamentsvalg i Syria så snart en fredsavtale er inngått, antagelig nettopp for å bli kvitt Assad på en «elegant» og «ærerik» måte. Men USA fordømmer fortsatt Russlands strategi for å «støtte regimet» og har ikke endelig gitt opp kravet om at Bashar al-Assads må gå av før det kan skapes en løsning på konflikten. I et nylig intervju med den spanske

avisen El Mundo, gjengitt av NDTV, kommenterte FNs generalsekretær Ban Ki-Moon problemet på denne måten: «Den syriske regjeringa insisterer på at president Assad skal delta i en overgangsregjering, men andre, særlig vestlige land, sier at 'det ikke er plass til ham'. Men på grunn av dette har vi mista tre år, mer enn 250 000 har blitt drept, mer enn 13 millioner er på flukt». Vi må bare håpe at det ikke går tre år til før våre allierte i Washington tar til vettet.

Den globale Minotauren

-Amerika, finanskrisens virkelige årsaker og verdensøkonomiens fremtid
av Yanis Varoufakis, Xenophon 2015

BOKMELDING VED EDVARD MOGSTAD

Minotauren er ein skapnad med mann-skropp og oksehovud – frukta av elskoven mellom dronninga av Kreta og ein vakker okse som var skjenka kong Minos av havguden Poseidon. Beistet vart sperra inne i labyrinten i Knossos, og kvart år måtte Aten betale ein frykteleg tribut; sju unge jenter og sju unge gutar blei sende inn til mannoksen, som drap og åt dei opp. Dette enda først når kongssonen Tesevs melde seg frivillig, gjekk inn i labyrinten og drap uhyret.¹

Allusjonen til dagens Hellas er openberr: No må Aten sende blodet sitt, ikkje til Kreta, men til maktsentra i EU.

Men den globale Minotauren er ikkje Frankfurt, Bryssel eller Berlin, men Wall Street og dei amerikanske underskotta på budsjett og handelsbalanse. Varoufakis skriv at ein meir presis tittel på boka kunne vore «Den globale støvsugaren», som namn på dei doble amerikanske underskotta, -men vi i Vesten har godhug for metaforar frå gresk mytologi, som i tillegg vekkjer meir *âtgaum* hjå publikum.

Store kunnskapar om verdsøkonomien

Yanis Varoufakis var finansminister i Syriza-regjeringa i Hellas til han vart tvungen til å trekkje seg i byrjinga av juli 2015. Han var ikkje *etandes* for EUs elite, og Syriza trudde tingane om gjelda til Hellas ville gå lettare viss provoen var kasta ut. Der tok dei feil!

Korfor var Varoufakis uetande? Var det fordi han gjekk i skinnjakke og kjørte mot-

orsykkel? Langt ifrå – han var ubehageleg fordi han insisterte på fakta, empiri og gjennomførlege løysingar – altså det motsette av dei nyliberale dogma som i dag rir EU, og Norge, som ei mare. Dessutan, mest utåleleg av alt, Varoufakis' kunnskapar om verdsøkonomien overgjeikk langt EUs midelmåtige statsleiarar – med unnatak av dei vondlynte finansulvane med fartstid frå Goldman Sachs.

I denne boka, Den globale Minotauren, (*The Global Minotaur: America, Europe and the Future of the Global Economy*), gitt ut i 2011 og 2013, gir Varoufakis avslørande innsikt i korleis den globale kapitalismen verkar. No har Jon Bingen omsett boka hans og gitt ho ut på forlaget sitt, Xenophon, så norske lesarar kan få glede av henne. Kan-skje Bingen har følt at det hasta, for det er dessverre ein del banale språklege hastverksfeil. Men det får vera han tilgitt, når han tar på seg slik viktig folkeopplysing.

«Kunne det vera så at kapitalismen ikkje er eit naturgitt system, men snarare eit historisk avgrensa fenomen, med ein indre dynamikk som leier til stadige kriser?»

Forklaringane på krakket

Varoufakis byrjar forteljinga med ei skildring av krakket i 2008 – det vi kalla finanskrisa. I røynda meiner forfattaren at dette er ei rettelleg økonomisk Krise

med stor K, og han argumenterer for at ho er like djup og alvorleg som Den store depresjonen i trettiåra. Eitt av teikna på dette er at krisa ikkje går over, nett som krisa som byrja i 1929 – noko vi lett ser frå ein europeisk ståstad.

Så gir han seks av dei vanlegaste forklar-

gane på krakket. Den første er kalla «kollektiv mangel på fantasi hjå mange, kloke menneske», for å sitere svaret som dei 35 leiande økonomane ved London School of Economics (LSE) gav til dronning Elisabeth. Alle som følgde med kunne sjå at tala hadde sprunge amok. Gjeldsopphoppinga i USA og Storbritannia hadde vakse så stor at det var utenkjande at gjelda nokosinne kunne betalast attende. USA hadde i 2005 eit løypande underskott på to milliardar dollar *kvar dag*! Både gjelda i finanssektoren, staten og hushalda var blitt så høg at edruelege progressive gissa med kvarandre når krakket ville skje.

Denne bokmeldaren kjem i hug våren 2005 at Torstein Dahle frå Rødt og Dada Maheshvarananda frå Prout bae heldt foredrag om kapitalismen på St.Croix-huset i Fredrikstad, med nokre vekers mellomrom. Båe to spådde eit kommande krakk, Dada jamvel same året. Men dei var rett nok sosialistar. Så dronning Elisabeth burde vendt seg til venstresida framfor økonomane ved LSE i 2009! «Alle» såg at verda umuleg kunne bera ei slik gjeldsbør, likevel vart økonomane, med veldig få heiderlege unnatak, lulla inn i matematisert retorikk og falske førestillingar om at «finansielle innovasjonar» laga risikofrie system.

Den andre forklaringa er avskaffinga av regulering frå styresmaktene. Dei var òg fanga av blendverket, og forbaud ikkje CDO'ar, CSO'ar og andre «finansielle masseøydlegingsvåpen», som dei er blitt kalla i ettertid. Eit vegskilje var avskaffinga av reguleringa av finansmarknaden (Glass-Steagall Act) av Larry Summers, president Clintons finansminister, i 1999.

Den tredje grunnen er ustoppeleg grådighet. Adam Smith skreiv ein stad at «ei regjering av forretningsfolk er den verst tenkjelege, for dei tenkjer berre på seg sjølv!»! No er vi komne dit at vi lèt Ayn Rands slagord «Greed is Good!» vera hovudideen for regjeringane i Vesten.

Den fjerde grunnen var den «innovative» kapitalismen hjå «anglo-keltarane» i USA og Dei britiske øyar, framfor dei meir sidrumpa kontinentale europearane. Anglo-keltarane ville eige sine heimar, pantsette husa sine, ha «fleksible arbeidsmarknader» (ei omskriving for knuste fagforeiningar), lågare velferdsordningar og hive seg hemningslaust på finanskarusellen.

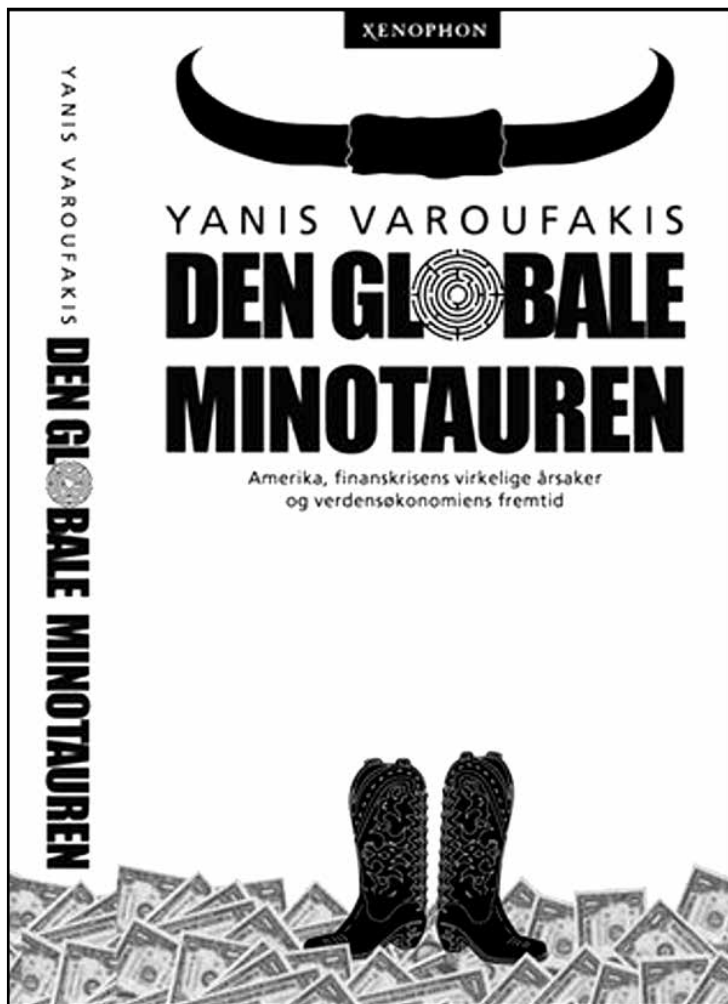
Den femte forklaringa er *giftig økonomisk teori*. Teoriane hadde mange gilde namn, som «hypotesen om den effektive marknad», «hypotesen om rasjonelle forventningar», eller «teorien om dei verkelege handelssyklusar», men dei var eigentleg meint å vera vitskaplege fikenblad for Wall Street.

Den sjette forklaringa til kollapsen er systemisk svikt, den som Veroufakis sjølv legg mest vekt på. «Kunne det vera så at kapitalismen ikkje er eit naturgitt system, men snarare eit historisk avgrensa fenomen, med ein indre dynamikk som leier til stadige kriser?», spør han retorisk og trekkjer fram Karl Marx sin kapitalisme-kritikk.

Det uhyrlege dollarprivilegiet

Så lanserer han Den Globale Minotauren; dei doble underskotta i USA, og at Minotauren vart alvorleg såra i 2008. Minotauren fungerer såleis at han syg til seg veldige kapitalstraumar frå overskottslanda, som (Vest-)Tyskland, Japan, og etter kvart Kina og det norske Oljefondet.

Amerika har sia krigen hatt det «uhyrlege privilegium»² å trykke verdas valuta, dollar, og det har dei nytta til gradvis å kaste måtehald over bord og gå over til veldige underskott. Veldige eksportoverskott frå Vest-Tyskland og Japan vart sende til USA.

Men alle desse dollarane som Tyskland, Japan, Kina og Norge fekk, vart til gjengjeld i stor mon investert *tilbake til USA*, i aksjar, statsobligasjonar («noko av det sikraste som finst», i følgje norske styresmakter), andre verdipapir og finansielle vedunderinstrument (tenk berre på Terra-kommunane våre), - alt kanalisert gjennom Wall Street. Slik kunne den døydelege runddans halde fram, medan underskotta hopa seg opp. Dette er vondt å begripe for vanlege folk (og dronning Elisabeth): at leiarane i dei mektigaste landa i verda hiv seg inn i ein slik dødsdans. Såg dei ikkje kva lei det bar?

For det første: I demokratia har dei fleste politikanane ein tidshorisont fram til neste val, og dei kvir seg for å gå mot hovudstraumen. Kanskje dei òg tenkjer som Ludvig 15: Etter oss kjem syndfloda! For det andre, her er det spørsmål om *makt*, og det er nødvendig med eit historisk tilbakeblikk. Varoufakis byrjar med Krisa i 1929, samanbrotet for gullstandarden i 30-åra og Den store depresjonen, som først vart kurerert med Den andre verdskrigen.

Bretton Woods og den globale planen (1944-1971)

Den vestlege verdas økonomiske elite møttest i Bretton Woods, ein liten by i New

Hampshire, i juli 1944 da det var klart at Japan og Tyskland ville tapa krigen. John Maynard Keynes, Storbritannias utsending, stilte med ein plan så dristig at «deltakarane vart stumme av beundring». Planen til Keynes gjekk ut på å danne ein internasjonal valutaunion (ICU), med ein felles handelsvaluta, kalla Bancor, og ein felles sentralbank med ansvar for valutaen.

Når ubalanse oppsto, med vedvarande overskott éin plass mot ditto underskott andre stader, så skulle overskottet nyttast til produktive investeringar i underskottsregionane, gjerne gjennom avgift på overskottslanda. Utan omfordeling av overskott kunne ikkje kapitalismen fungere.

Bretton Woods-konferansen gav oss to institusjonar som er med oss den dag i dag: Det in-

ternasjonale pengefondet (IMF) og Verdsbanken. IMF skulle rykke ut til nasjonar med betalingsproblem og «ordne opp» med budsjett og handelsunderskott, Verdsbanken skulle gje investeringar til ei verd øydelagd av krig. Men den storslåtte planen til Keynes vart kategorisk avvist av amerikanarane. Dei ville nødig gje frå seg makta dei hadde fått under krigen. Dessutan hadde dei sitt eige forslag til løysing.

Etter denne planen skulle USA ta på seg rolla som internasjonal omfordelar av overskott, og amerikanske dollar skulle bli verdervalutaen. Alle lands valutaer skulle ha ein fast vekslingkurs til dollar, som på si side skulle ha ein fast kurs knytt til gull, som vart sett til 35 dollar per unse. Alle som ein hadde rett til å kjøpe gull til denne prisen.

Amerika hadde på den tida enorme handelsoverskott, og desse overskotta skulle dei investere i Vest-Europa og Japan, mellom anna gjennom Marshall-hjelpe. Japan og etter kvart Vest-Tyskland skulle ikkje bli haldne nede økonomisk. Tvert imot, dei skulle bli kjerneområde i Den globale planen. Til tross for øydeleggingane hadde dei avansert industri, dei hadde ein dyktig arbeidsstyrke, dei vart begeistra for ein po-

litikk som drog dei opp frå oske og ruin, dei var heilt avhengige av USA, og dei var, etter 1947, viktige i å demme opp for Sovjetunionen.

Dermed hadde USA både militær og monetær kontroll over vener og tidlegare fiendar. Dette fungerte etter føremålet så lenge dei hadde overskott på handel og kapital, som dei investerte «abroad». Ein kraftig auke i levestandarden i USA, Vest-Europa og Japan viste kor vellukka planen var. Dette var kapitalismens gullalder.

Den globale Minotauren

Men dansen rundt gullstandarden fekk ein brå slutt med Vietnamkrigen. Krigen, saman med president Johnsons sosiale program, tvang USA til å ta opp store lån, og i 1971 var gjelda deira mange gonger større enn verdien av gullbeholdninga (70 mot 12 milliardar). Vestlege regjeringar vart engstelege for inflasjon og svekking av dollarbeholdningane sine, og i august -71 kravde Frankrike og Storbritannia å få utlevert det franske og britiske gullet dei hadde deponert i Fort Knox. Pompidou sende jamvel krigsskip for å hente gullet! President Nixon vart rasande, og berre fire dagar etter, den 15. august 1971, erklærte han dollaren løyst frå gullet! Den globale planen var avvika.

Men dollaren var blitt verdsvalutaen, og dei vestlege landa og Japan satt på store dollarreservar, så dei var enda verre ute enn USA. Først laut dei, som amerikanarane, skrive ned sine valutaer, dermed fór import- og oljeprisar i været. Alle prisar og renter sleppte fri, råvarer og gullprisen aller mest. Dei auka produksjonskostnadene gav mindre lønsemd i industrien og høgre arbeidsløyse, som saman med den høge in-

flasjonen blei kalla *stagflasjon*, ei ny øvring i økonomihistoria.

Da OPEC firedobla oljeprisen i 1973, blei ikkje amerikanarane uroa – tvert imot – den saudiske oljeministeren Sheikh Yamani sa i eit intervju i 2001³ at dei vart *oppmuntra* av Kissinger – så lenge dei heldt seg til *dollar som betalingsmiddel*. USA hadde nemleg bestemt seg til å erstatte gullkalven med ein fullvaksen okse – den globale Minotauros! Dollarane strøymde tilbake til USA, via Wall Street, og dekte dei veksande underskotta på handelsbalansen og statsbudsjettet.

President Carter tilsette Paul Volcker til sentralbanksjef i 1979, og han dreiv opp rentenivået til over 20 % for å halde oppe kapitalimporten og kjøve inflasjonen, som så sokk ned til 3 %-nivået i 1983. Men no var Reagan blitt president, og han dura i veg som om morgondagen aldri fanst, med voldsame underskott, enorm auke i forsvarsbudsjetta og svære skatteletter for dei rikaste. Alt blei dekt av dollarstrømmen til Den globale Minotauren, som følgje av USAs «uhyrlege privilegium» og det høge rentenivået. No var rollene bytta om, no var det Japan og Vest-Tyskland, og seinare overskottsland som Kina, Tyskland og Norge, som finansierte USA.

Den perverse arven frå desse åra er høgst levande hjå oss den dag i dag – med si «trickle-down economy» (regn på presten, drypp på klokkaren), grådighet som dygd osv. [Dei blåblå ministrane i Norge lest som dei trur på dette – sjølvsagt for å feite sine vener og sponsorar.] Men statistikken slår i hel desse løgnene. Den amerikanske reallønna har aldri vore høgre enn i 1973(!),

sjølv om arbeidsproduktiviteten har stige kraftig.

Paul Volcker sa i ein tale ved Warwick-universitetet alt i 1980 at sia «eit balansert internasjonalt system ikkje lét seg sameine med USAs nasjonale handlefridom», er det frå amerikansk side «eit legitimt ønske å få i stand ei kontrollert desintegrering av verdsøkonomien.» Med andre ord fekk resten av verda dekkje USAs doble underskott, og omfordeling vart syta for ved at amerikanarane kjøpte eksportoverskottet i verda.

Men det er altså ei omfordeling i ubalanse, som syter for at gjelda stig og stig. No har det pågått i mange tiår. Først fekk vi eit krakk i 1987, før vi endeleg fekk smellen i 2007-08, som Varoufakis meiner er Krisa med stor K som ikkje vil gå over. Minotauren vart da dødeleg sår, men han vert halden kunstig i live av dei same verkemidla som før: Dollaren som verdsvaluta og USAs militære og geopolitiske makt gjennom NATO og EU. [Mange venstrefolk er ikkje klar over at USA ser på EU som sin forlenga arm, nett som NATO. USA pressa aktivt for å fremja Kol- og Stålfunionen og deretter EEC i 1960. For Washington er det mykje enklare å kontrollere eit Europa med berre éin, disiplinert utanrikspolitikk enn det anarkiet som rådde før Unionen.]

I den andre halvdelan av boka går Varoufakis djupare inn i den amerikanske økonomien, i ubalansane, gjeldsdansen, metafysiske «verdi»-papir, dei giftige liberalistiske teoriane, knusinga av fagrørsla, nedgangen av reallønna osv. – saker ein gjennomsnitts avislesar i landet vårt er vel kjend med. Så i kapittel 6 går Varoufakis inn i ein kronologisk gjennomgang av krakket med start i april 2007, med dei viktigaste hendingane månad for månad. Så argumenterer han for at vi er gått inn i ein tredje epoke, etter Den globale plan 1944-71 og den globale Mino-

tauros 1971-2008, og han kallar fasen for «Bankruptokratiet».

Bankruptokratiet

Det tyder at straks dei fallerte bankane forsto at dei ikkje ville bli nasjonalisert og misse makta, styringa, aksjekapitalen, dei skyhøge leiarlønene osv., slik dei gjorde i Norge i 1993 og på Island nyleg, så tok dei strupetak på regjeringane, stadfeste seg for «too big to fail» og tok til å bite handa som fødte dei. Desse siste kapitla er verkeleg deprimerande og opprørande lesnad, sia vi er der inne framleis. Vi får vita om Obama sitt svik og knefall for Wall Street i 2009, likeins alle dei viktigaste vestlege leiarane [honnør til Olafur Grimsson!], og audmjukinga og gjeldsettinga av Irland da regjeringa der prøvde å «ta ein Island».

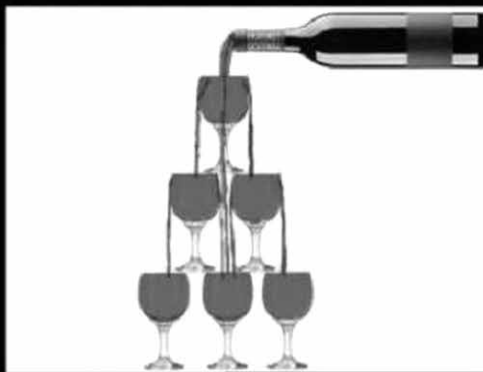
Åttande kapitlet dveler litt ved Japans spesielle problem sia 90-åra og *likviditetsfella* hennar – det vil seie det fenomen at bankane fløymer over av likviditet, pengar med nær null i rente, - likevel finn ikkje bedriftene noko med framtid å investere i. Japan byrja tidleg å følgje den giftige *tilbodsside-teorien*, som vil gje produsentane, tilbydarane, så gode kår som muleg, med lågast mulege arbeidsløner. Desse billege tilboda ville så skapa sin eigen etterspurnad. Kjøparane måtte finnast i utlandet, sia kjøpekrafta heime var blitt for låg. Men kva skjer når importlanda byrjar å følgje same låglønspolitikken: USA, Tyskland, og etter kvart resten av Europa? Vi får overproduksjon og oppseiingar og det vi kallar eit kapplaus mot botnen, ein negativ spiral.

Så skildrar forfattaren Euro-sona – der Tyskland no sit som støvsugar av kapital, utan nokon mekanisme for omfordeling – slik Amerika trass alt hadde i sine velmaktsdagar. Varoufakis lanserer enkle forslag til omfordeling i Euro-sona som Tyskland i blind, merkantilistisk⁴ staheitt nektar å gå med på. (Forslaga er avskriving av gjeld, billege obligasjonar frå Sentralbanken og aktive investeringar i underskottsområde.) Så dveler forfattaren litt ved Kinas spesielle problem – som ein overskottsgigant, men ute av stand til å skapa meir etterspurnad, korkje ute eller heime. Det er berre å vente på eit kinesisk krakk, og så...

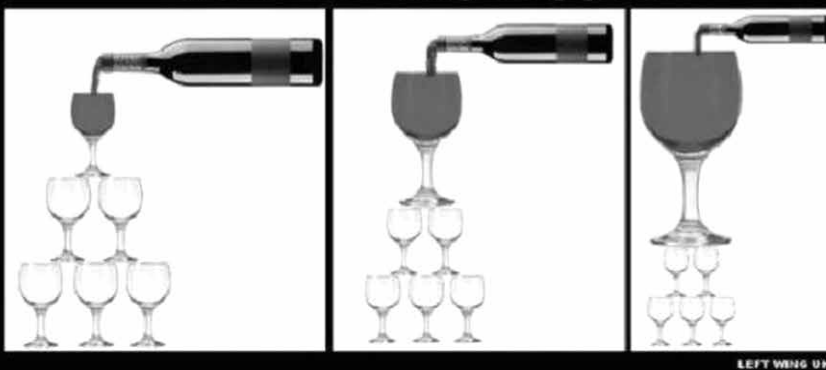
Bankruptokratiet blir styrt av det Varoufakis kallar «Minotaurens tenestetauser», utan Minotaurens omfordelende rolle. Tausene er Wall Street, finansfolk væpna med giftige økonomiske teoriar, om-synslause storselskap, og skruppellaue politikarar som Larry Summers og Goldman Sachs-folka som no sit i leiande stillingar i EU.

Trickle down economics

How we're told it works

What actually happens

Ulikt Krisa i 30-åra, så vil Bankruptokratiet tyne dei siste dropane ut av dei statlege ressursane før verda er nådd botnen. Kva da? Den førre Krisa vart «løyst» av Andre Verdskrigen. Kva for løysingar foreslår Varoufakis? Han skriv mot slutten: «Kjem det ikkje på plass ein ny global mekanisme for omfordeling av overskott, kan det vera like greitt å ikkje seia for mykje om framtida.» Så følgjer til slutt ei bleik von om at USA, nok ein gong, skal ta på seg dette ansvaret, at «det berre er USA som kan stå for noko slikt.»(!)

Like oppgitt står han fram i eit intervju med Information, gjengitt i Klassekampen 19.10. 2015. Der klamrar han seg fast til EU, han vil ha ein allianse av venstrekrefte, men han tar ikkje noko oppgjør med EUs grunnlov eller dei fire fridomane. Jamvel euroen vil han halde på, sjølv om han fleire gonger har samanlikna medlemskapen i euroen med Eagles sin låt «Hotel California», der det heiter i den siste linja: «You can check out any time you like, but you can never leave.» Dette er både treffande og uhyggeleg, sia Hotel California er meint å vera eit mareritt av amerikansk hedonisme.

Varoufakis har levert ei framifrå gransking av den økonomiske historia frå 1929 til

i dag, så for all del, les boka. Men viss vi søker *utvegar* frå Krisa, lyt vi gå andre stader. Ein kan godt tenkje seg europeiske og globale løysingar, som Keynes gjorde, men dessverre, Veroufakis, det er umuleg innafor den noverande Europeiske Union. Er hotellet ditt rote og fundamentet sviktande, så riv det ned! Progressive sosialistar har teikningane klare for eit rettvis Europa og ei rettvis verd. For å få folk med på dette, så må kapitalismen bryte saman, og med det «folk flest» si tiltru til dette systemet.

Det er *vår* oppgåve at vi maktar å gje menneska gode og truverdige alternativ til kapitalismen.

Noter:

1) Mykje god kunst nyttar dette motivet, m.a. Tesevs av André Gide og «Minotaur's Song» av Incredible String Band.

2) Sitat frå Frankrikes finansminister (seinare president) Valéry Giscard d'Estaing i 1971.

3) The Observer, 14. jan. 2001.

4) Merkantilismen var ein populær økonomisk teori på 1700-talet, som rådde nasjonane til å ha større eksport enn import.

Handle rett

- Lure val i ein matbransje full av juks
av Siri Helle, Samlaget 2014

BOKMELDING VED KAREN R. STORAKER

Siri Helle har fått sin utdanning på den tradisjonsrike Sogn Jord- og hagebruksskule i Aurland. Hun har erfaring som gårdsarbeider og avløser og har vært aktiv i miljøbevegelsen. Helle har en fast matspalte i Dag og tid, og skriver om mat og helse, i tillegg til dyrevelferd, miljø og kapitalmakt. Ikke minst har hun skrevet en glimrende bok, som jeg vil anbefale på det sterkeste.

Da jeg var ung og hadde lite kunnskap og lite tid, kjøpte jeg ofte halvfabrikata for å gjøre middagsstellet raskt unna. Potetmos i pose og en boks med Max-boller, det var riktig godt! En dag spurte en venninne hvorfor jeg ikke lagde potetmos av ordentlige poteter. Det er tjuvfem år siden, men jeg husker det enda helt tydelig. Jeg ble svar skyldig. Jeg hadde faktisk ikke tenkt på at det gikk an. Jeg tenkte heller ikke på at det kunne være en sammenheng mellom mageproblemer og lettvtint ferdigmat.

Siri Helle gir oss masse kunnskap slik at vi blir mer bevisste når vi handler. Maten er ikke bare det vi ser eller det vi tror den inneholder. En industrielt frembrakt matvare har ofte ikke samme kvalitet eller næringsinnhold som hjemmelaget mat, laget med rene råvarer. Produktene skal være billige og holdbarheten så lang at bransjen ofte må jukse for å få dette til, skriver hun. Noe av det som gjør boka så lesverdig, er Helles morsomme måte å sette teksten inn i en større sammenheng. Innledningen til kapittelet om brød er slik: Tenk på korn i litteratur, historie og religion: på Terje Vigen, Jesus, Isak Sellanrå, "Jeg er havren" og "Gje oss i dag vårt daglege brød." Hun har et samfunnspolitisk engasjement og foreslår at "Kanskje var raskt stigande kveiteprisar ein av grunnane til det fyrste opprøret i Egypt i 2008."

Kornet er ikke slik som det var for hundre år siden, det er blitt foredlet og tilpasset de ønsker man i dag har om hvordan et brød bør være, nemlig høyt hevet og lett. Det kreves et sterkt gluten for at brøddeigen skal kunne tåle å eltes hardt i en moderne eltemaskin. Forfatteren skriver at det er mulig at kroppen vår ikke klarer å fordøye et så sterkt gluten, slik at ufullstendige proteinkjeder, peptider, skaper problemer og irritasjon i tarmslimhinnene. Bakeindustrien tilsetter også enzymet amylase for at deigen skal kunne heves raskt (så raskt som 15 minutter) og tilsetningsstoffet E472 for at glutenproteinet skal tåle den sterke eltingen. Her får man kanskje en forklaring på hvorfor så mange mennesker for tiden sliter med mageproblemer og andre helseutfordringer. Forfatteren gir som råd at om man baker selv, kan man gjøre lure ting som å bruke gamle kornsorter som spelt eller emmer, og la brødet heve over lang tid. Da vil det bli lettere å fordøye og næringsstoffene blir bedre tatt opp. Disse kornsortene dyrkes nå i Norge. Siri Helle anbefaler oss å kjøpe de økologiske sortene som er usprøytet og har høy næringsverdi.

Hun tar også med opplysninger fra den globale matvaresituasjonen. I India er det mange bønder som har tatt livet sitt fordi de ikke klarer å brødfø familien. De blir

En industrielt frembrakt matvare har ofte ikke samme kvalitet eller næringsinnhold som hjemmelaget mat, laget med rene råvarer.

nektet å bruke egne frø til å så, fordi teknologiselskapet Monsanto patenterer sine genmanipulerte soya-, mais- og bomullsfrø. Det fører til at bønder i India og andre steder i verden blir nødt til å kjøpe slike frø, noe de færreste har råd til.

Her i Norge er det ikke lov å benytte genmanipulerte ingredienser i før. Men i Danmark, som er med i EU, kan de gi kyrne kraftfôr som inneholder genmanipulert soya og mais. Siri Helle viser til et eksempel på hvordan norske forbrukere blir stilt overfor et valg som vi vanligvis ikke oppfatter som et valg, mellom GMO og ikke-GMO: I ostehylla på Coop ligger to nesten like gräddoster, den norskproduserte fra Tine, og den fra Coop, produsert i Danmark av dansk melk. «Coop gräddost, heilt fri for genmodifiserte ingrediensar, men basert på mjølk som har hatt GMO på matfatet sitt. Fri for synd i seg sjølv, men basert på handlingar som ville vore ulovlege i Noreg.»

«Miksing, triksing - og når det er verdt å bli bekymra» er overskriften på et kapittel. I Norge er det store selskaper som Orkla, Tine, Nortura, Kraft og Mondelez som bestemmer innholdet i maten vi kjøper. Ettersom forbrukerne vil ha billigere og billigere varer i handlekurven, øker produsentene på med juksing, triksing og etterligninger. På kyllingfileten, som burde vært kun kjøtt, kan vi lese at den inneholder 17 prosent salt, vann og glukose. Og vi godtar det. At Coop-fiskekaker inneholder 40 prosent stivelse godtar vi også, fordi fiskekakene da blir rimeligere enn om de inneholdt mer fisk. Etterspørselen øker etter ekte, nær og ren mat fra produsenter som også stiller godt med dyrene sine. Men dessverre har ikke alle mulighet til slik handel, og vi er på vei mot den klassesdelte handlevogna.

Vi er på vei mot den klassesdelte handlevogna.

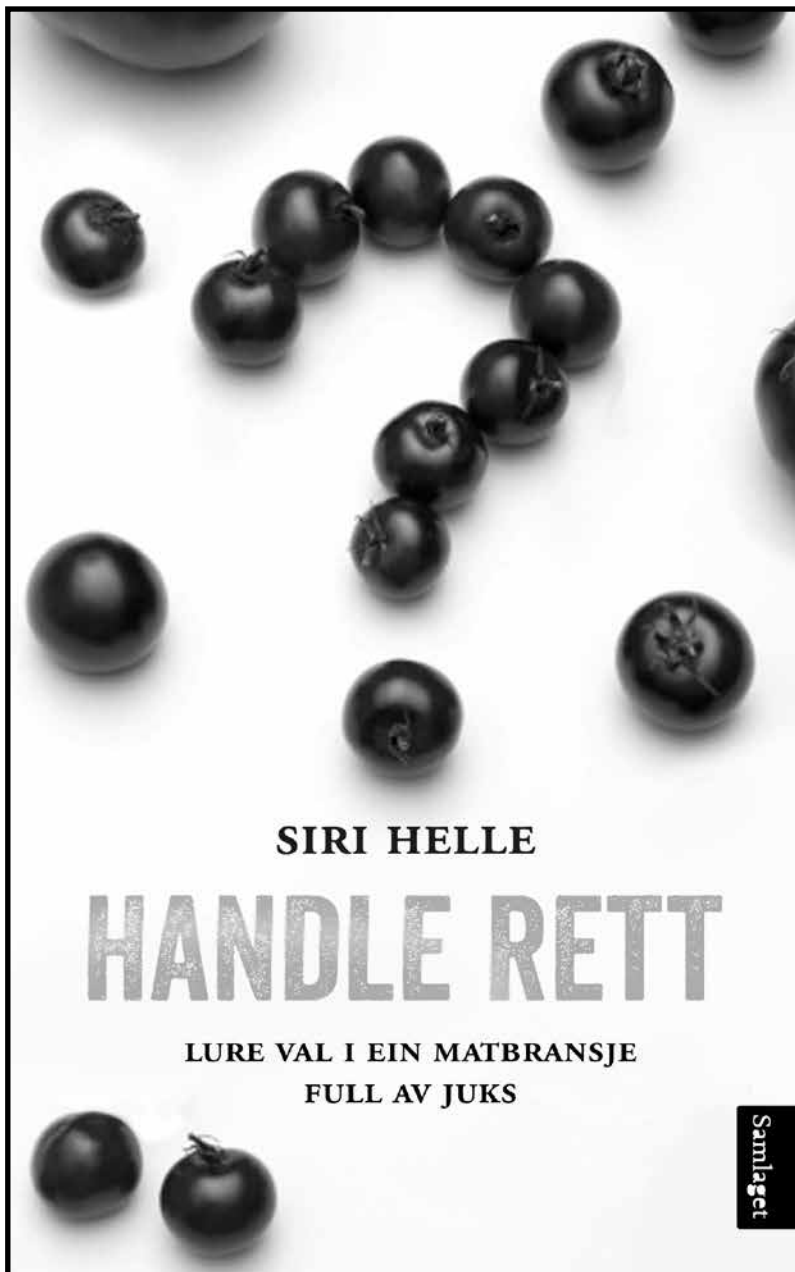
Siri Helle fremhever småskala-produsenter, for eksempel de mange små ølbryggeriene som lager virkelig ekte og godt øl og dermed har hevet standarden for hele næringen. Hun skriver også om Rørosmeieriet som satser på lokale mattradisjoner og økologisk, lokal melk. Røros-smøret, kinna av langtidssyrna rømme, kaller hun glinsende gull, og sier at prisen er rettferdig selv om den er dobbelt så dyr som Tines smør. Etter at Freia ble solgt til Mondelez International (tidligere kalt Kraft Foods) har den norske melkesjokoladen blitt en bitteliten del av verdens største snacksprodusent. Det synes ikke forfatteren er så

greit, hun vil heller kjøpe godteri fra Brynild-gruppa som er norskeid. På en gård i Kvinherad produseres det iskrem av melk og fløte hovedsakelig fra egne kyr. Isrosa bruker ekte vanilje istedenfor kunstig fremstilt vanillin, og isen har et mye lavere luftinnhold enn det storprodusentene bruker. Den er god og varer lenge.

Denne boka gir også et godt innblikk i forbrukermakt. Palmeolje er de siste årene blitt den største syndebukken på råvaresida i matbransjen. Produksjonsområdene ligger i land med mye regnskog, der skogen brennes ned i produksjonsprosessen. Regnskogfondet og Grønn Hverdag lanserte Palmeoljeguiden i 2012, og dette førte til at forbrukerne sluttet å kjøpe eksempelvis kjeks som inneholdt palmeolje. Det førte til at palmeolje ble fjernet fra en mengde dagligvarer.

Jeg vil spesielt nevne kapitlet om poteter. Poteter er en av de matvekstene som blir mest sprøytet i vårt

land. Tørråten er svært ødeleggende, og den konvensjonelle metoden for å bekjempe denne smitten er å sprøyte med soppdrepende gift. Opp til hver sjuende dag er det lov å kjøre ut dette sprøytemiddelet og i tillegg bruke svimiddel for å drepe riset slik at ikke tørråten blir overført til potetknollene. Ved økologisk dyrking er det ikke lov å bruke gift, så da får man ren vare. Men denne formen er mye mer arbeidskrevende, og potetene blir derfor dyrere. Min oppfordring er at alle som har en liten jordflekk eller plass til noen store plastpotter, bør forsøke seg på dyrke sine egne poteter. Siri Helle foreslår sortene Troll og Aksel. Det er veldig moro å kunne grave opp middagen sin i kjøkkenhagen. Riktig kortreist mat.

Norges muligheter til å påvirke naboen i øst

AV GUNNAR EGIL KRISTIANSEN

La oss ikke forspille våre sjanser. Vi kan lære av erfaringene norsk LO gjorde seg da de etablerte kontakten med den sovjetiske Landsorganisasjonen fra -70 åra og inn i den iskalde krigen. Vi ser på en historisk gjennomgang av Landsorganisasjonens løsningsorienterte tilnærming til europeisk avspenning fra inngangen til 1970-åra, slik professor Hallvard Tjelmeland viser oss i en artikkel i *Historisk Tidsskrift* nr. 4 2014. I Tjelmelands analytiske tilnærming til denne lite kjente politikken i brytningsårene fram mot Gorbatsjovs inntreden, peker han på det store i den strategiske nytenkning fra norske LO-lederes side, i motsetning til supermaktsdiplomati. Tjelmeland kaller det «en strategi basert på menneskelig kontakt og dialog» som var i stand til å perforere og dels bryte ned fiendebildet.

Détente

Det norsk-sovjetiske faglige diplomati ble etablert i 1970, men hadde sitt motstykke fra om lag midt på 1950-tallet da statsminister Gerhardsen, i motsetning til Håkon Lies tenkning, starta sin «kritiske dialog» med Sovjetunionens lederskap, og som ble en slags retningslinje i norsk utenrikspolitikk, også etter at Per Borten overtok. Brudet med dette synet skjedde ikke før Kåre Willoch ble statsminister i 1981, men ble noe modifisert ved KrF og Sps inntreden i regjeringkontorene i 1983.

Også Willy Brandts Ost-politikk med anerkjennelsen av regimet i Øst-Tyskland, og prosessene fram til Helsinki-avtalen i 1975, medvirket til å endre forholdet i Europa i et Øst-Vest-perspektiv.

Framsente LO-ledere

Tor Aspengren ble valgt til LOs leder i 1969, og samtidig starter Brandts Ost-politikk. Til tross for Tsjekkoslovakia 1968 fikk Aspengren organisasjonens aksept for «å ta opp igjen kontakten med landene i Øst-Europa». I 1970 ble LOs Internasjonale kontor etablert med Torvald Stoltenberg som dets internasjonale sekretær. Han fikk i stand delegasjonsreiser til Sovjetunionen, Jugoslavia, Romania og Nord-Vietnam allerede første året i stolen. Ja, det ble også tatt uformelle kontakter mot DDR, og dette altså før Norge formelt hadde anerkjent

staten.

Båndene mellom LO og Ap kan i de påfølgende år ses på med de samme øyne som bandt Sovjetisk LO og SUKP til Sovjetunionen. Med andre ord hadde begge landsorganisasjonene en viss binding til statsmakta. Når dette er sagt er det hevet over tvil at de som styrte staten var helt andre personer enn de som styrte de respektive landsorganisasjonene. Vi vet at Aspengren og Stoltenberg hadde vært i møte med sovjetisk LO i 1970 med tanke på en alleuropeisk fagforeningskonferanse om miljøproblemer. Den skulle finne sted forut for sikkerhetskonferansen som vi seinere kjenner som Helsinki-erklæringa. De hadde da hatt et møte med den sovjetiske LO-sjefen Sjelepin som varte langt ut over de to timene som var avsatt. Her hadde de blant annet drøfta sikkerhetspolitikk og øst-vest-forhold generelt. Dette møtet ble skjellsettende i forholdet mellom de to organisasjonene: Møtevirksomheten økte, også etter at Kaare Sandegren overtok sekretariatsfunksjonen etter Stoltenberg i 1971.

I 1972 inngikk norsk og sovjetisk LO avtale om utveksling av delegasjoner for å studere tillitsmannsopplæringa, og samme år var LO representert med en delegasjon ved markeringen av 1.mai i Moskva. Sandegren, sammen med tre øvrige, rapporterte fra tribunen på Den røde plass om en parade på mellom to og tre millioner, uten militært innslag av noen art og en tale av lederen for Det øverste Sovjet, Nikolay Podgorny, som var «ikke ytterliggående».

De viktige møtene mellom partene fortsatte også etter hvert som de respektive lederne ble skiftet ut. At Sjobajev overtok da Sjelepins dager var talte, og det at Tor Halvorsen overtok etter Aspengren, gjorde i røynda ingen forskjell – i negativ retning. Det vi ser av den svært detaljerte framstillinga professor Tjelmeland gir oss er en eskalering i måtene og nivået kontaktene ble inngått på. For eksempel fikk Sjobajev møte både stortingspresident Guttorm Hansen og statsminister Oddvar Nordli da han ledet en delegasjon av sovjetiske LO-topper til Norge i september 1979. På LO-nivå ble det da inngått en avtale om å styrke det bilaterale faglige samvirket.

Parallelt med slike mer formelle drøftinger

på toppnivå, kom det òg til en organisert turistreisevirksomhet gjennom Norsk Folkeferie som en slags «folk-til-folk-utveksling» i nært samvirke med Centrotourist i Sovjetunionen. Ronald Bye, i egenskap av å være organisasjonens direktør, koplet opp dette prosjektet. Fordi «Folkeferie er eiet av fagbevegelsen (LO) og kooperasjonen, og at norsk LO har særlig god kontakt med Sovjet (ikke minst p.g.a. vår styreformanns aktivitet som LO-formann)», skrev Bye i en rapport i 1978.

Finmasket strategi

Den overordnede tanken bak den utstrakte kontakten mot sovjetisk fagbevegelse var selvsagt fred og avspenning, en tanke som utover tiåret utvikla seg til arbeid mot en ny atomopprustning. Strategien var fundert på betydningen av den personlige kontakten, og et syn om at spenninger ofte handler om fiendebilder og misoppfatninger om «den andre». Aspengren ble enig med Sjelepin om dette som et hovedprinsipp for den videre kontakt da de møttes i Oslo i februar 1973. Begge poengterte viktigheten av dette og at kontaktene nå også måtte komme på det praktiske plan. I LOs handlingsplan 1977-81 heter det for eksempel at «Fagbevegelsen vil legge spesiell vekt på å utdype kontakten med sovjetisk fagbevegelse, både fordi Sovjetunionen er vårt naboland, og fordi landet er en supermakt».

Utover på -70-tallet ble også Frie Faglige Internasjonale trukket med i strategien, og fra 1975 gikk LO inn for å søke å dempe den sterke fiendebildeholdningen innen amerikansk fagbevegelse. Dette skjedde etter at Den Europeiske Faglige Samorganisasjon hadde konstituert seg og fått samkjørt sin strategi med Brandts Ost-politikk. Og selv om FFI var skeptisk til all kontakt østover klarte Aspengren og LO å snu holdningene. En annen som var sterkt involvert i den europeiske fagbevegelses avspenningsstrategiske framstøt i disse åra var Kaare Sandegren.

Ledelsen i Frie Faglige Internasjonale var fortsatt meget skeptisk til Aspengrens diplomati, og søkte å rive ned det han sammen med ledelsen i britisk TUC (LO) møysommelig hadde bygd opp. I 1977 knaket det i fundamentet, men FFIs noe mer «konservative» tenkning tapte for briten Len Murrays og Aspengrens manende taler på den Øst-Vest europeiske faglige konferansen i mars 1977. Samvirket fortsatte, mye på grunn av Aspengrens påpekning av «fagbevegelsens særskilte ansvar for å søke å bringe de to deler av Europa i kontakt med hverandre». Like viktig var det kan hende at han ikke overså miljøproblemenes vansker med å se forskjell på kommunis-

tiske, demokratisk sosialistiske, kapitalistiske eller liberale styresett.

Det neste «krakket» kom da Sovjetiske tropper gikk inn i Afghanistan i 1979 etter den afghanske revolten i 1978. Så kom uroen i Polen med opprettelsen av Solidaritet. Men tross det faktum at Norge og alle andre vestlige land nå offisielt støttet Mujahedin og folkene bak Solidaritet gikk det ikke overvettets lang tid før norsk LO tok opp sin særpregede arbeiderdiplomatisk strategi.

LOs mellomfolkelige engasjement

Tor Halvorsen tok opp saken på LO-kongressen i 1981, og resultatet ble et vedtak om å «Videreutvikle samarbeidet mellom fagbevegelsen i øst og vest med sikte på å fremme internasjonal avspenning, fred og sikkerhet».

Professor Tjelmeland avdekker videre at det jeg vil kalle «normaliseringsprosessen» fortsatte. Sandegren ble invitert hjem til sovjetisk LOs internasjonale sekretær Mozjajev, som understreket viktigheten av å «oppretholde gode personlige og vennskapelige forbindelser». Da Gorbatsjov kom inn på podiet i mars 1985 uttalte Halvorsen et håp om større stabilitet, forutsigbarhet og smidighet med tanke på de tilstundende nedrustningsforhandlinger.

Hva kan vi lære

Professor Tjelmelands formål med artikkelen er å sette fokus på alternative tilnærminger til sikkerhets- og utenrikspolitikk, og deres mulige rolle i dag. I sin avsluttende bemerkning rundt hva som kan læres av LOs tilnærminger, nevner han at dette

er fullstendig fraværende i storverket Norsk utenrikspolitisk historie, hvilket kan skyldes det vi til hverdags kaller vanetenkning: Utenriks- og sikkerhetspolitikk styres innenfor rammene av diplomatiets noe snevre rammer. Men vanskeligere blir det å forstå at temaet også er praktisk talt fraværende i LOs historie. Tjelmeland lærer oss å være mer vidsynte, mer inkluderende – også i transnasjonale og bilaterale relasjoner.

Oppsummert: Lær av norsk LO. Over tid virka store deler av organisasjonen til å gjøre jernteppet mer porøst.

VG

«Støres Putin-analyse: Mener Norge kan ha nøkkelrolle» Dette var headingen på VGs nettside 12. april i år. Artikkelen ingress er ikke mindre oppsiktsvekkende: «Russland under Putin kan raskt oppleve store omveltninger. Norge sitter på en mulig nøkkelrolle, og må ikke se situasjonen som fastlåst, advarer Ap-leder Jonas Gahr Støre».

Støres betraktninger er helt på linje med det Tjelmeland framhever. Eksempelvis sier han «Jeg har fortsatt en del kontaktflater med analyser fra innsiden, og har uformelle samtaler. Generelt mener jeg det er for få slike uformelle kontakter inn mot Russland». Det er altså håp om at Norge igjen, kanskje nettopp innen uformelt diplomati, kan bedre og ta vare på de gode relasjoner i stedet for å satse på isolasjon og frykt.

Kilde

Tjelmeland, Hallvard: «Norsk-sovjetisk fagleg diplomati og den europeiske détente» i Historisk tidsskrift Bind 93 nummer 4 2014.

BEVEGELSEN FOR *sosialisme*

Bli med i Bevegelsen for Sosialisme, som forener medlemmer av alle venstresidens partier, og folk som ikke er med i noen av disse.

Vi arbeider for å bygge broer på tvers av kunstige politiske skillelinjer og for å sette demokratisk sosialisme på dagsordenen. Et av våre mål er å videreutvikle sosialistisk teori og praksis.

www.bevegelsen.no

Bevegelsen for Sosialisme
Pb. 131
5804 Bergen

kontakt@bevegelsen.no

Støtt vårt arbeid
Kontonummer: 0539 15 07653

SOSIALISTISK FRAMTID

Om magasinet

Sosialistisk framtid er et partipolitisk uavhengig magasin som arbeider for fred, vern av naturen, demokratiske rettigheter og sosial rettferdighet. Vi ønsker å bidra til sosialistisk nytenkning.

Veiledende retningslinjer for bidragsytere

Debattinnlegg inntil 3.000 tegn, lengre innlegg vil kunne bli forkortet. Kronikk, maksimalt 6.000 tegn, inkl. mellomrom. Artikler, maksimalt 14.000 tegn inkl. mellomrom. Teoretiske artikler, maksimalt 24.000 tegn inkl. mellomrom. I spesielle tilfeller vil lengre artikler kunne publiseres.

Artikkelbidrag kan sendes til
sosialistiskframtid@bevegelsen.no

I TANKER

I HAVEN HAN VANDRER EN PRESTEMANN.
HAN TENKER ALVORLIG PÅ GUD.
DA LISTER LETT OVER GANGENS SAND
EN SØT LITEN SOMMERENS BRUD.

OG PRESTEN SLÅR ØINENE OP OG SER
AT PIKEN ER SÅRE SKJØNN.
"BARN", SI'R PRESTEN, "SE, PRESTEN BER,
OG DU FORSTYRRER HANS BØNN."

"JEG VAR PÅ VEI TIL MIN ELSKEDE, JEG"
SI'R PIKEN MED SENKTE BLIKKE.
"JEG TENKTE PÅ HAM OG JEG SÅ DIG IKKE.
OG DA ER DET UNDERLIG RART AV DIG
SOM TENKTE PÅ GUD, - AT DU SÅ MIG."

FRA HERMAN WILDENWEYS DAGENES SANG (1930)